

Španielsky psychológ: Zdravá komunita potrebuje schopnosť kritiky

Rozhovor s internistom
o srdci a prístupe k pacientom
Spoluzodpovednosť
v dnešných mestách

Z OBSAHU

3 ÚVODNÍK

Zmena zdola

4 UDALOSTI

Sté výročie narodenia Chiary Lubichovej
(1920 – 2020)

Foto: Città Nuova

Ukážme, že sme rodina

5 SPOLOČNOSŤ

Vedenie miest zamerané na vzťahy
a potreby najslabších

Foto: Thomas Klann

Spoluzodpovednosť v dnešných mestách
Dať mestu dušu

10 SVET OKOLO NÁS

Pacient nie je choroba

14 ZO ŽIVOTA

Dotknúť sa blízkeho
Zostal mojím otcom
Žena z ulice

15 VEĽKÁ NOC

Veľká noc je sviatok otvorených dverí

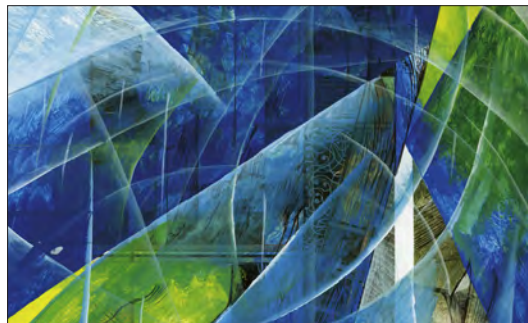

Foto: Città Nuova

16 SLOVO ŽIVOTA

Slovo života – marec, apríl 2019

18 HNU Tie FOKOLÁRE – PRVÉ ETAPY CHARIZMY

Keď Chiara bola malá Silvia

20 EKUMENIZMUS

Ekumenické spoločenstvo v Košiciach
slávi 25 rokov od svojho vzniku

Foto: archív ES

23 RODINA

Smrť dieťaťa sa nedá porovnávať

26 LUIGINO BRUNI PÍŠE...

Šťastie, to je príliš málo

28 PSYCHOLÓGIA

Zdravá komunita potrebuje schopnosť
kritiky

Foto na obálke: Španielsky psychológ Iñaki Guerrero počas návštevy Bratislavy, január 2019.
Autor fotografie: Július Kotus

Zuzana Hanusová

Zmena zdola

Od našich politikov očakávame, že privedú našu krajinu k blahobytu a že ju nastavujú tak, aby fungovala slušne, bez korrupcie. Táto vysnená zmena sa však začína často zdola, od našich každodenných rozhodnutí, od toho, čo urobíme, respektíve od toho, čo, naopak, neurobíme.

O tom, ako zmeniť mentalitu spoločnosti, sa rozprávali aj stovky odborníkov na fungovanie samospráv, ktorí sa stretli začiatkom roka v Ríme na konferencii s názvom *Co-governance*. Kladiete si otázku, čo zmôže v celosvetovom meradle hŕstka nadšencov, ktorí veria, že svojimi viac či menej významnými projektmi zmenia nastavenie vo svojich dedinách či mestách a možno aj vo svojej krajine? Títo ľudia však už minimálne svoje okolie reálne menia a stretli sa, aby svoje snahy zosieťovali, aby sa navzájom povzbudili, že aj to, čo robia v malom, mení ich krajinu a ľudí v nej, že ich práca má významnejší presah.

Podľa záverečného dokumentu konferencie cieľom je, aby na riadení miest mali účasť aj občania, ktorí dané mesto tvoria, aby medzi vedením a občanmi vládli bratské vzťahy, aby spoločne hľadali prioritné problémy a potreby tých najslabších skupín občanov, ktorých nikto nepočúva. Tieto vysoké princípy boli podložené príbehmi reálnych ľudí, ktorí prácu pre svoje mesto alebo komunitu zobrali vážne a cez

jednoduché projekty dokázali ovplyvniť chod a nastavenie svojich spoločenstiev.

Prinášame vám na našich stránkach príbeh starostu zo Sardínie, ktorý svojím nastavením reálne zmenil atmosféru vo svojom meste – spoločne s vedením mesta a občanmi sa mu podarilo vyriešiť problém s nelegálnymi rómskymi osadami a postarať sa o najslabších obyvateľov mesta.

„Jedným z cieľov, ktoré sme si na začiatku spoločne s ďalšími pracovníkmi zastupiteľstva a aktívnymi obyvateľmi dali, je vytvoriť z nášho mesta pohostinné miesto, v ktorom sa všetci budú cítiť dobre aj napriek rôznorodosti, takej charakteristickej pre dnešné mestá. Vytvoriť z Alghera mesto solidarity a bratstva, v ktorom majú ľudia záujem jeden o druhého,“ hovorí starosta Mario Bruno o spoločnom snažení vedenia svojho mestečka.

Píšeme aj o maďarskom príbehu, v ktorom jeden roľník svojím prístupom a otvorenosťou zmenil nastavenie vo svojom okrese a strhol k zmene aj ďalších poľnohospodárov a starostov.

Na prelomovej konferencii *Co-governance* sa zúčastnila aj skupina slovenských regionálnych politikov a aktivistov. Pýtali sme sa ich, čo im tento pohľad na spoluzodpovednosť za svoje komunity priniesol.

V tomto čísle *Nového mesta* štartujeme nový seriál *Mílniky jednej charizmy*. Nie je náhoda, že v období, keď Hnutie fokoláre vyhlásilo rok 2020 za rok osláv stého výročia narodenia svojej zakladateľky Chiary Lubichovej, prinášame ponor do významných etáp života tejto ženy, ktorá ovplyvnila životy miliónov ľudí po celom svete. Veríme, že aj toto prehĺbenie jej života bude možnosťou, aby sa s charizmou jednoty mohli stretnúť aj ľudia, ktorí o nej doteraz nepočuli, a pre jej nasledovníkov sa stane obnovenou ideálou, ktorý kedysi dávno objavili.

nové mesto

www.nm.sk

Vydavateľ Hnutie fokoláre, Kozia 12, 811 03 Bratislava, IČO 31749453

Šéfredaktorka Zuzana Hanusová

Výkonná redaktorka Mária Valígová

Technická redaktorka Ľubica Hrmová

Jazyková redaktorka Mária Majerníková

Administratíva redakcie Anna Melničáková

Redakčná rada Klaudia Bugarová, Martin Hanus,

Katarína Jančíšinová, Božena Sládečková, Michael Jurkovič

Preklady a redakčná spolupráca Štefan Kmeť

Grafická úprava a sadzba Eva Veselá, Zuzana a Jozef Turlíkovič

Tlač VMV Prešov

Marec – apríl 2019. Dvojmesačník, 28. ročník

Objednávky na časopis posielajte na adresu

Nové mesto Redakcia, Tajovského 737/1, 040 01 Košice

E-mail casopis@nm.sk

Telefón +421 911 445 626

Číslo účtu SK 35 1100 0000 0029 4906 1968

Od 1/2019 je možné podporu realizovať cez darovaciu bránu

www.nm.sk/podpora.

Reg. číslo EV 4634/12, ISSN 1339-0708. S cirkevným schválením

Arcibiskupského úradu v Tmave dňa 4. apríla 2001, č. 1143/2001

Dátum vydania 20. február 2019

Sté výročie narodenia Chiary Lubichovej (1920 – 2020)

Siedmeho decembra 2018, v deň, keď sme si pripomenuli 75. výročie zasvätenia sa zakladateľky Hnutia fokoláre Chiary Lubichovej Bohu, súčasná prezidentka hnutia Mária Voceová napísala list adresovaný všetkým jeho členom, kde pripomína, že v roku 2020 uplynie rovných sto rokov od jej narodenia.

„(...) Táto udalosť bude výnimočnou príležitosťou, aby sme ďakovali

Bohu za dar, ktorým bola Chiara nielen pre nás, ale aj pre mnoho ďalších ľudí vo svete. Charizma, ktorú jej Boh daroval, výrazne zmenila náš život a stále ho mení. Oslavy budú dobrou príležitosťou priblížiť Chiaru, ktorá vo svojom Diele žije i naďalej, mnohým ďalším.“ V závere listu sa píše: „Už odteraz sa modlime a prosíme o hojnosť darov Ducha Svätého, za prípravu a predovšetkým za tých, ktorí

cez tieto udalosti budú mať možnosť sa s charizmou stretnúť a viac ju spoznať.“

V najbližších mesiacoch sa zástupcovia Hnutia fokoláre z celého sveta stretnú, aby spoločne navrhli a naplánovali, akým spôsobom budú oslavy prebiehať. Aktivitám vo svete zameraným na túto udalosť sa budeme na našich stránkach ďalej venovať.

Zdroj: www.focolare.org

Ukážme, že sme rodina

Šesťdesiat rokov od posledného medzinárodného mariapoli sa talianske Dolomity v lete 2019 opäť stanú svedkom dlhého a špeciálneho prázdninového formačného stretnutia mariapoli.

Mariapoli v Dolomitoch medzi rokmi 1949 a 1959 patria k „DNA“ Hnutia fokoláre. Z týchto „dovoleniek“ v horách zažitých prvými fokolárnymi a fokolárkami sa zrodili stretnutia, ktoré sú dodnes typické pre hnutie na celom svete.

Keď si štyri európske oblasti hnutia položili otázku, čím by fokoláre mohlo prispieť k dnešnej Európe, ktorá sa javí taká rozdelená, odpoveď bola jasná: ukázať, že sme rodina, ktorá je v mnohom rozdielna, a naše názory si niekedy odporujú, ale sme otvorená rodina. Presne takúto skúsenosť mariapoli ponúka! A tak sa zrodila myšlienka „európskeho mariapoli“, ktorá neskôr uzrela svetlo sveta. V lete od 14. júla do 11. augusta sa na tomto mariapoli každý týždeň zúčastní šesťsto ľudí z rôznych európskych krajín. Čo sa týka jazykov, okrem angličtiny a taliančiny sa tam vždy pridružia tri až štyri ďalšie jazyky. Vytvorilo sa niekoľko pracovných skupín s členmi z rôznych krajín, ktorí sa venujú programu a obsahu, koordinácii logistického plánovania, komunikácii...

Lisa Hoferová z Bernu, ktorá je jedna z desiatich v programovom tíme, hovorí: „Prišli sme z rôznych krajín. Na našich prvých stretnutiach vo Viedni v júni a v novembri sme sa navzájom spoznali ako ľudia aj ako zástupcovia rôznych kultúr.“ A dojem celého tímu: „Boli to dni otvoreného spoločenstva a vzájomne sme sa rešpektovali... Vstúpili sme do sveta

druhých. Je to pokrok, keď stratíme svoje nápady a objavíme úplne nové možnosti. Sme si istí, že to bude skutočný začiatok projektu budovania európskej rodiny. Pozývame každého, kto by s nami chcel túto historickú udalosť zažiť. Mierme do výšky!“

Maria Magerl, Peter Forst

Foto: Flickr

Dolomity

Redakcia Nové mesto

Vedenie miest zamerané na vzťahy a potreby najslabších

V Ríme sa koncom januára konala konferencia „Co-governance: vzájomná zodpovednosť v mestách dneška“. Štyristo účastníkov z celého sveta, ktorí pôsobia v zastupiteľstvách miest a obcí, radoví občania, ekonómovia, experti a odborníci, strávili spolu štyri dni v rozhovoroch o otázkach mestskej správy a rozvoja a o modeloch spolunažívania. Slovensko bolo aktívne pri tom.

Foto: 2x Thomas Klamr CSC Audiovisív

Skupina angažovaných ľudí zo Slovenska a z Českej republiky v družnej diskusii.

Konferencia o Co-governance, čo môžeme preložiť ako spoločné riadenie, ktorá sa konala pod záštitou Hnutia fokoláre, sa skončila prijatím záverečného dokumentu. Účastníci z 35 krajín sveta sa v ňom zhodli, že chcú pracovať pre politiku vzťahov na všetkých úrovniach a rozvíjať sieťovanie miest naprieč svetom.

Podľa záverečného dokumentu konferencie cieľom je, aby boli mestá riadené za účasti občanov, ktorí dané mesto tvoria, v bratských vzťahoch medzi vedením a občanmi, aby spoločne hľadali prioritné problémy a potreby tých najslabších skupín občanov, ktorých nikto nepočúva.

„Chceme vytvoriť sieť medzi mestami spravovanými na podobných princípoch bratstva a úcty voči občanom, sieť medzi základnými bunkami miest tak, aby sa tieto princípy a myšlienky šírili do všetkých miest sveta,“ približuje zá-

very konferencie občiansky aktivista Martin Sepp z občianskeho združenia Stupava Nahlas.

„Mestá sa tak môžu stať priestorom, kde sa dá prejsť od rozdelenia a nepochopenia medzi inštitúciami a občanmi k príležitosti vytvárať riešenia vzťahujúce sa či už na lokálne alebo globálne problémy,“ vysvetľuje Lucia Fronza Crepez z inštitútu Škola politickej prípravy z talianskeho Tridentu.

Slovenské samosprávy reprezentovala skupina angažovaných ľudí zo západného Slovenska. Slováci sa na konferencii prezentovali až v troch konkrétnych vstupoch. Konzultant konzultačnej spoločnosti Consulus Stanislav Lencz hovoril na tému, prečo potrebujeme nové inkluzívne metódy, ktoré spájajú identitu a mestský rozvoj. V bloku o identite miest, kde zazneli

príbehy miest Peking, Boston, Cordoba a Nairobi, prezentoval históriu i súčasnosť Bratislavy a hovoril aj o nevyhnutných podmienkach rozvoja mesta.

Aby spoločne hľadali prioritné problémy a potreby tých najslabších skupín občanov, ktorých nikto nepočúva.

Rok 2018 na Slovensku priniesol aj nádej v reakcii občanov, ktorí povedali nahlas svoje nie korupcii a zločinu.

Viceprimátorka Bratislavy Lucia Štasselová

„Celostný rozvoj mesta nie je niečo, čo prichádza automaticky, keď je dostatok zdrojov. V skutočnosti môže byť iba plodom aktívneho spolutvorenia zo strany všetkých jeho obyvateľov. Možný je len na základe spoločne objavenej alebo znovuobjavenej identity mesta, ktorá zahŕňa kultúrny, duchovný a náboženský rozmer. Popri identite je dôležité hovoriť aj o hlbokom zmysle a smerovaní nášho mesta či obce: a to sa nedá, pokiaľ neberieme do úvahy všetky prvky, ktoré ho tvoria.“

Viceprimátorka Bratislavy Lucia Štasselová vo svojej prednáške zachytila zmenu spôsobu riadenia hlavného mesta v kontexte udalostí roka 2018, ktorý sa síce, žiaľ, zapísal do našich dejín vraždou novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice, ale priniesol aj nádej v reakcii občanov, ktorí povedali nahlas svoje nie korupcii a zločinu. „Prezentovala som volebné vzopätie a zmenu paradigmy počas komunálnych volieb 2018. V záverečných zhrnutiach konferencie sa ako mesto nádeje aj vďaka našej prítomnosti spomenula Bratislava.“

Na podujatí sa predstavila aj nová interdisciplinárna metodológia integračného ľudského rozvoja a kreatívneho rozvoja miest s názvom PlaceCORE.

„Zažili sme tri dni naplnené rozhovormi a spoločným hľadaním, ako

urobiť náš svet lepším miestom pre všetkých. S účastníkmi z každého kúta planéty sme sa snažili uchopiť, ako dať správu vecí verejných do rúk aj tým, ktorí akoby nemali na ňu dosah. Hľadali sme praktické možnosti, ako pretaviť demokraciu založenú na pravidlách na demokraciu vzťahov,“ povedala po stretnutí Co-governance Miriam Lexmann, kandidátka KDH do Európskeho parlamentu, pracujúca v oblasti zahraničnej politiky. Poslankyňu mestského zastupiteľstva Stupavy a členku Stupava Nahlas Hanu Haldovú oslovilo, že obyvatelia majú byť spolutvorcami identity mesta. „Sú ako každá bunka v ľudskom tele – závislá od tej druhej. Dialóg je základ tvorby a naplnenia potrieb. Každý podnet musí mať cieľ a úlohu byť prospešný pre ostatných. Treba začať s pomocou tam, kde je to najhoršie. Najvyššie kritérium pre rozhodovanie je ľudská dôstojnosť.“

Ak správa miest bola vždy považovaná za komplexné umenie, dnes to platí o to viac. Potrebne je nájsť odpovede pre spoločnosť, ktorá sa mení turbulentným tempom, čelí miestnym i globálnym problémom i horúčkovitému rytmu technologického vývoja, ktorý aj keď má potenciál ľudí spájať a uľahčovať im život, často prehľbuje ekonomické rozdiely a spôsobuje nové, neznáme oblasti chudoby a vylúčenia zo stredu spoločnosti.

Potrebné je robiť rozhodnutia pre dnešok, ale s dlhodobými dôsledkami. Preto sú mestá takým dôležitým strategickým bodom z politického i kultúrneho hľadiska, pretože sú „domovom“ viac ako polovice svetovej populácie, a tento pomer stále rastie.

V súčasnosti sa mestá javia ako pravá a skutočná spoločenská sila, sú šíriteľmi nepretržitého spojenia v rôznych oblastiach: v miestnej, politickej, antropologickej, ekonomickej, komunikačnej. V dnešných mestách sa identita nestotožňuje s prehnaným lokálpatriotizmom alebo vyhroteným nacionalizmom, ale spoluúčasťou, vzájomnou príslušnosťou k spoločnému daniu, pretože súčasťou ľudskej rodiny sme boli skôr, ako sme v nej zaujali miesto.

Stanislav Lencz si myslí, že výzvu je tvoriť v meste tie správne podmienky na rozvoj. „Potrebne je, aby sa každý jednotlivec či skupina cítili v meste bezpečne a pozvaní, aby zo svojho vnútra dali to najlepšie, aby každý vymenil podozrievanie a kritiku za konštruktívny, aj keď náročný dialóg.“

Konferenciu Co-governance organizovalo hnutie Nové ľudstvo a Politické hnutie pre jednotu ako súčasť Hnutia fokoláre v spolupráci s asociáciou Mestá pre bratstvo.

Mario Bruno

Spoluzodpovednosť v dnešných mestách

Príbeh sardínskeho mesta Alghero, ktoré sa stalo miestom solidarity a bratstva a kde majú záujem jeden o druhého.

Som primátorom v meste Alghero, ktoré má 44 000 obyvateľov a leží na severozápadnom pobreží talianskeho ostrova Sardínia. Je to turistické mesto a v lete sa počet jeho obyvateľov strojnásobuje. Zastávam tento úrad od roku 2014. Jedným z cieľov, ktoré sme si na začiatku spoločne s ďalšími pracovníkmi zastupiteľstva a aktívnymi obyvateľmi dali, je vytvoriť z nášho mesta pohostinné miesto, v ktorom sa všetci budú cítiť dobre aj napriek rôznorodosti, takej charakteristickej pre dnešné mestá. Vytvoriť z Alghera mesto solidarity a bratstva, v ktorom ľudia majú záujem jeden o druhého. Porozprávam vám o dvoch aktivitách, ktoré poukazujú na to, ako sa nám tieto ciele darí plniť. Prvá sa udiala hneď po mojom uvedení do úradu, tá druhá pred niekoľkými týždňami. Po zvolení som sa ocitol pred jedným veľkým problémom. Bola ním rómska osada, ktorá vznikla pred tridsiatimi rokmi blízko algherského letiska, pri mori. Toto miesto si protiprávne v minulosti zabrali a magistrát sa tým nezaoberal.

Zašiel som na Krajskú samosprávu s projektom integrácie Rómov do života mesta, riešenia ich bývania v domoch v rôznych častiach mesta. Projekt rátať s pomocou čerpania európskych fondov, ktoré by spravovala Krajská samospráva, aby tu už viac neboli rómske osady ako getá pre tisíce rómskych rodín a detí bez budúcnosti.

Základom tohto úsilia je vzájomná dôvera a osobné vzťahy, nechýbajú však ani konflikty, ktorým treba s odvahou čeliť. V našom 44-tisícovom meste je asi 12-tisíc nezamestnaných, preto

nebolo ľahké vysvetľovať a obhájiť, že tieto peniaze budú určené na „štátnu stratégiu integrácie Rómov“.

Vytvoriť z Alghera mesto solidarity a bratstva, v ktorom ľudia majú záujem jeden o druhého.

Od Krajskej samosprávy som nakoniec dostal tri milióny šesťstatisíc eur na výstavbu dvadsaťosem ubytovní. Príliš málo ako rozpočet pre 480 rodín bez domova v meste, ktoré je plné bytov na prenájom, na druhej strane to však bolo dostatočné znamenie pre všetkých, ktorí vytvárali a podporovali nepokoje medzi Rómami a ostatnými obyvateľmi.

Dnes už majú všetky tieto rodiny svoje domovy, kde sa môžu umyť, zohriať, variť, študovať, tak ako je to bežné vo všetkých ostatných rodinách.

Tridsať detí pochádzajúcich z osady pokračuje v ďalšom štúdiu, problémom je však ich následné začleňovanie do pracovného procesu. Ide o legalizáciu takzvanej práce načierno. Jedna z rodín začala podnikať s obrábaním kovov a dnes zamestnáva ďalších troch robotníkov, obyvateľov Alghera. Najmä na mladých vidím vôľu prispôsobiť sa prostrediu, je to nádej pre budúcnosť,

ich schopnosť prekonávať lákavé nelegálne ponuky. Konečným cieľom tohto projektu nie je doživotná starostlivosť, ale postupné sprevádzanie počas siedmich rokov ich života až po úplnú sebestačnosť.

Je to projekt, ktorý prebieha bez triumfalizmu, ale s trpezlivosťou toho, kto sa pokúša otvoriť cestu, ktorou môžu ísť aj ostatní. Mnohí majú o tento projekt záujem, pozvali ma do Talianskeho senátu, do komisie pre ľudské práva aj na Mestské zastupiteľstvo do Ríma, aby som o tejto skúsenosti porozprával. Záujem je naozaj taký seriózny, že Nils Muižnieks, litovský politológ, komisár pre ľudské práva v Rade Európy, ho spomenul ako príklad, ktorý by mali nasledovať ďalšie zastupiteľstvá. Pre mňa je to iba prvý krok k otvorenému multikultúrnemu mestu.

Dojemné je vidieť deti Vesny, dnes už pekne oblečené a upravené, ako navštevujú detskú univerzitu, a je príjemné dostať pozvánku od Samanty a Omara na slávnostné otvorenie ich podnikateľskej činnosti v oblasti turizmu. Alebo sledovať starého Boza, ktorý požiadal o miesto strážnika priemyselnej haly a chce žiť v priemyselnom prostredí namiesto toho, aby sa ubytoval v penzióne pre seniorov, ktorý sme tiež otvorili. A byť prítomný na odovzdávaní ceny Panathlon jednému z Vanesiných synov, Rómovi, ktorý patrí medzi najlepších mladých futbalistov mesta.

Oblasť, kde ležala rómska osada, bola bonifikovaná a čoskoro bude vrátená do spoločného užívania ako

Mario Bruno, primátor mesta Alghero

kvalitná časť nášho teritória, zatiaľ čo Rómovia žijú spoločne s ostatnými obyvateľmi Alghera v našich štvrtiach.

Ďalšia udalosť je z 23. decembra minulého roka. Mladú mamičku žijúcu na periférii nášho mesta zavraždil vlastný manžel, bola obeťou domáceho násillia. Po Michaele zostali dve deti, dvanásť- a osemročné. Manžel skončil vo väzení. Čo robiť? Hneď som zašiel do toho domu. Stretol som sa s rodinou Michaely, so strýkom a tetou, s matkou, babkou i deťmi. Najviac ma zaujímali deti. Po mne prišiel psychológ a pracovníci zo sociálneho oddelenia, aj s nimi som sa zhováral. Porozprávali mi veľa vecí, ktoré si odnášam v srdci. Starší chlapec sa mi zdôveril, že matka mu k jeho nadchádzajúcim narodeninám slúbila ako darček, že ho zoberie do Turína na futbalový zápas Juventus FC a AC Miláno.

„A teraz...?“ „Teraz ťa tam zoberiem ja,“ odpovedal som. „Zoberieš aj mňa?“ spýtal sa mladší. „Iste, aj teba!“ „Ale loďou, pretože mám strach z lietania.“ Zrodilo sa priateľstvo, ktoré pretrvá.

Rozhodol som sa osloviť rôzne združenia, aby sme spoločne videli, čo môžeme urobiť. Výsledkom bolo, že na Vianoce sa na námestí zišli ľudia, ktorí sa tichým pochodom rozhodli podporiť matku Michaely a jej rodinu. Ľudia chceli reagovať, a tak sa v banke zriadil fond, nie je to jednorazová zbierka, ale kolektívna adopcia Michaeliných detí obyvateľmi mesta. Ide o pravidelné mesačné príspevky. K dnešnému dňu má už 340 prispievateľov, sú to bežní občania, inštitúcie, farnosti. Všetko s jediným cieľom – zabezpečiť budúcnosť Michaeliných detí. Na ich štúdium, na pokrytie bežných potrieb, zdravotného ošetrovania, športových a spoločenských aktivít až po začlenenie do pracovného procesu, do dvadsiateho šiesteho roku ich života. Mesto si adoptuje svoje deti. Tento príklad je teraz podkladom pre návrh zákona, aby sa zabezpečila budúcnosť pre deti – obeť domáceho násillia v Taliansku.

Celé vianočné sviatky sme s mojou rodinou strávili s deťmi a rodinou Michaely. Hrali sme rôzne hry, chodili

do lunaparku, do divadla, hrali sme futbal. Rodí sa veľmi pekný a hlboký vzťah i s celou komunitou, ktorú zastupujem. Mamu im nikto nemôže nahradiť, ale verím, že intuitívne cítia lásku celého mesta cez futbalové mužstvo, biskupa, rodinu, ktorá im zostala, cez všetkých aktívnych obyvateľov. A azda aj cez primátora a jeho manželku. Pred niekoľkými dňami išli deti za babkou do Janova. Pred odchodom ma prišli pozdraviť do úradu. Kristián, ten mladší, ma v istej chvíli požiadal o pero a papier, nakreslil naň srdce, napísal moje meno, podpísal to a dal to podpísať aj svojmu staršiemu bratovi. To srdce je vyjadrením vďačnosti celému mestu a pevné objatie prísľubom skorého stretnutia, možno aj skôr ako na zápase Juventus FC – AC Miláno.

Zdroj: Kongres Co-governance, január 2019

Tanino Minuta

Dať mestu dušu

Odkedy sa maďarský roľník Sándor Tari rozhodol pre Boha ako fokolarín, zaumienil si, že bude šíriť charizmu jednoty medzi os-tatnými poľnohospodármi a ponúkať im ju ako projekt a proroctvo uzdraveného sveta.

Jednoduchým jazykom – tak ako Ježiš, ktorý slovami a podobenstvami pred očami všetkých hovoril o „svojom kráľovstve“ – začal Sándor rozprávať o svojom úsilí prinášať evanjelium do všetkého, čo robil. Vytvorila sa okolo neho stabilná skupinka poľnohospodárov, ktorí sa pravidelne stretávali, aby sa delili o svoje radosti, bolesti, úspechy a pokroky... Postupne zistili, že majú určité poslanie. Ich vzťah s prírodou, ako prameňom múdrosti, bol niečím, čo je potrebné odovzdávať ďalej aj tým, čo žijú v mestách. Bol to už len krôčik k rozhodnutiu stretnúť sa aj so starostami.

Zo stretnutí roľníkov a starostov sa zrodila silná potreba vytvoriť akúsi alternatívu globalizácii, ktorá dnes stiera rozdiely a ničí hodnoty a tradície. A tak sa v septembri 2016 uskutočnilo stretnutie, ktorého cieľom bolo prostredníctvom skúseností a prednášok nájsť spôsob, ako dať svojej krajine dušu, počnúc práve vidiekom.

Na tomto podujatí sa zúčastnilo 350 účastníkov, z toho 20 starostov. V septembri 2018 sa konalo už druhé stretnutie, tentoraz v Újkígyósi, obci na juhovýchode Maďarska. Napriek chladnejšiemu počasiu sa tam zišlo 500 účastníkov. Navštíviť mohli 27 stánkov, ktoré vystavovali syry, ručne robené koberce, med, drobný nábytok, džemy... Roľníci z rôznych miest, dedín a obcí s vďakou a štedrosťou ponúkali to najlepšie zo svojich gastronomických a remeselných výrobkov. Nechýbali ani koníky pre najmenších a typická ľudová zábava

Rečníkov, odborníkov z oblasti ekológie, poľnohospodárstva, akustického znečistenia, poľnohospodárov,

výskumných pracovníkov a univerzitných učiteľov spájalo úprimné priateľstvo. Priateľstvo nebolo len tajomstvom úspechu, ale aj účinným spôsobom, ako prispieť k reálnemu bratstvu. Aj starosta obce, ktorý na túto príležitosť zabezpečil účinkovanie folklórnych súborov, zdôraznil, že v tejto komunite cítiť „nového ducha“. Miestny kňaz podčiarkol účinný spôsob evanjelizácie, ktorý tu objavil.

Jeden z organizátorov mi povedal: „Nemali sme žiadnu politickú alebo inštitucionálnu podporu. Všetko bolo z darov. Toto stretnutie nás nestálo ani cent: od stoličiek cez stany až po stoly. Ako vidíš, tu sa všetci cítia bratmi a sestrami, pretože medziludské vzťahy a priateľstvo sú stále hybnou silou vidieka. V mestách je to inak. Vytvárajú sa skupinky, rôzne záujmové kluby, zábavné miesta... ale ľudia žijú osamelo. Obyvatelia toho istého obytného domu sa navzájom nepoznajú. Cítíme,

že práve obyvatelia vidieka môžu byť prínosom pre krajinu, môžu byť jej dušou. Roľník vďaka kontaktu s prírodou môže živiť nábožnú dušu, poznať hodnotu a cenu všetkého. Človeku priznáva posvätnosť, ku ktorej nás opakovane pozýva pápež František. Toto stretnutie vnímam ako malý krok nielen pre samotnú Cirkev, ale aj pre spoločnosť.“

Na podujatí sa prihovril aj Csaba Bőjte OFM, františkán z Transylvánie (Rumunsko), ktorý je známy nielen vo svojej krajine, ale aj v Maďarsku a vo východnej Európe ako ten, ktorý v spolupráci s dobrovoľníkmi od roku 1992 prijíma deti, chlapcov a dievčatá z náročných rodinných prostredí. Dnes majú 82 domov, v ktorých je umiestnených 2500 detí.

Sándor svojim úsilím hodil do vody kameň a jeho myšlienky sa ako kruhy na hladine šíria ďalej.

Foto: Papp Gabor

Jeden zo stánkov v obci Újkígyós so svojimi gastronomickými výrobkami

Martin Hanus

Pacient nie je choroba

📷 *Július Kotus*

IBUSTRIM
NEVZÁŤ EN
1944 1944

Rozhovor s lekárom, internistom Igorom Ondrušom o tom, čo sa naučil od Silvestra Krčméryho, a o Slovákoch, ktorí v rámci Európy nadmerne trpia srdcovo-cievnyimi ochoreniami.

Vždy ste chceli byť lekárom?

Moja mama bola zo štyroch sestier, okrem nej boli všetky lekárky. Asi to teda máme v rodine, hoci ja som sa o to pri rozhodovaní veľmi neopieral. Ťahalo ma to k človeku, asi v tom bol kus altruizmu.

Okrem toho som mal výsadu, že nás na vysokej škole viedol Silvester Krčméry. On bol vlastne duchovným vodcom humanitnej vetvy vysokoškolákov. Nechodieval na všetky stretká, ale občas k nám prišiel, aj my sme za ním chodievali na Košickú ulicu. Ja som sa na tom pravidelne zúčastňoval od tretieho ročníka medicíny, písal sa rok 1979.

Takto ste spoznali aj Vladimíra Jukla?

Toho som spoznal až na výletoch, oveľa viac som bol v kontakte, prirodzene, s Krčmérym, s ktorým som sa stretával aj po škole, keďže som nastúpil do nemocnice v Podunajských Biskupiciach, kde bol Krčméry röntgenológom. Takže sme boli vlastne kolegami, bavili sme sa aj o odborných témach.

Aký bol Krčméry lekárom?

Veľmi dobrý. V Podunajských Biskupiciach totiž zaviedol do praxe niektoré nové vyšetrovacie metódy, bronchografiu. To bolo ešte v čase, keď nebolo CT, išlo o vyšetovanie pomocou kontrastných látok, ktorým sa dali zistiť určité ochorenia priedušiek. Bol teda uznávanou autoritou. Mňa však kľúčovým spôsobom ovplyvnil v pohľade na pacienta. Aj dnes sa medzi lekármi s takým odludšteným cynizmom hovorí: vonku čaká hernia. Krčméry nám však

dôrazne vravel: To nie je žiadna hernia, to je pacient s herniou. Viedol nás k úcte voči človeku, k tomu, aby sme na prvom mieste videli človeka a až potom chorobu, lebo neliečime chorobu, ale človeka, ktorý má chorobu. V lekárskom prostredí to nie je ani dnes samozrejmosť, a už vôbec to tak nebolo v tom čase, napokon je aj prirodzené, že pri toľkých pacientoch majú lekári sklón upadnúť do rutiny a takto hovoriť. Vďaka Krčmérymu som si na to nezvykol.

Ako vyzerali vaše povestné stretká?

Konali sa raz za dva týždne, bolo nás päť až desať, vždy sme sa stretli jeden ročník. Okrem toho sa konali aj centrálné stretká, kam chodili zástupcovia všetkých ročníkov. Krčméry chodil do domácností podľa toho, u akého medika boli stretká, vždy sa totiž robili v inej domácnosti. Najskôr sme si prečítali z evanjelia, následne sme o tom meditovali, ďalej sme si prešli niečo z encyklik, najmä *Humanae vitae*. Potom sme debatovali o všedných veciach, ktoré boli skôr duchovného rázu. Niekoľko ráz som bol u Krčméryho aj na Košickej, bolo to tajomné, keď som tam prišiel, mal zapnuté rádio, dával si pozor pre prípad, že ho odpočúvajú.

Po štúdiu ste teda išli pracovať do Podunajských Biskupíc, kde ste boli ďalej v kontakte aj s Krčmérym, vy ste však už boli aj súčasťou fokoláre. Aj k hnutiu ste sa dostali cez lekárske kontakty?

To malo trochu iný kontext, hnutie som spoznal ešte na vysokej škole, a to vďaka otcovi, ktorý bol profesorom na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Študovala u neho aj Teresa Cifaldiová, otec ani nevedel, že Teresa a ďalší ľudia sú z fokoláre, ja som však vďaka tomu začal navštevovať stretnutia na Cablkovej. Takto som spoznal Janka Maňku, Laca Hučka, Joža Klembaru, to je už 44 rokov dozadu. Lenže potom som sa vytratil, kontakty sa prerušili a vrátil som sa späť až nejakých desať rokov po revolúcii.

Teda medzitým ste sa asi naplno venovali medicíne.

Áno, krátko po novembri 1989 som vyhral konkurz na vedúceho pracovníka na internom oddelení v Prievoze, bol som tak vyše trinásť rokov primárom interného a doliečovacieho oddelenia. Oddelenie sa neskôr presunulo do priestorov Nemocnice Ružinov, kam administratívne aj predtým patrilo. Interná medicína ma stále veľmi baví. Teraz pracujem ako ambulatný internista na Poliklinike Ružinov, kde som posledných sedem rokov. Iste, práca v mojom odbore je mimoriadne náročná. Človek musí mať okolo seba ľudí, ktorí majú o tento druh práce skutočný záujem, ja mám tri a flexibilne až štyri zdravotné sestry, bez nich by som to nezvládol.

Liečite kardiovaskulárne choroby, ktoré sú na Slovensku veľmi vážne. V rámci EÚ patríte tradične v úmrtnosti na tieto choroby k horším krajinám, prečo je to ešte stále tak?

V ničom sme prešli pozitívnym vývojom, existujú totiž nové vyšetrovacie metódy, choroby sa tak dajú lepšie diagnostikovať. Lenže základom pri každom ochorení je prevencia, ktorá sa u nás zanedbáva.

Teda nechodíme pravidelne k lekárovi a máme zlú životosprávu?

Pri kardiovaskulárnych ochoreniach čelíme ovplyviteľným aj neovplyviteľným faktorom. Nemožno ovplyvniť genetiku a určitú rodinnú zafarbenosť, ale môžeme ovplyvniť fajčenie, životosprávu, fyzickú aktivitu, vysoký tlak či cukrovku. Základom u každého hypertonika je však pohyb a stravovanie. Mnoho ľudí sa nehýbe, no každý deň by sme mali prejsť zhruba desaťtisíc krokov.

To je koľko minút prechádzky?

Asi tak hodina a pol normálnej chôdze.

Bežné životy mnohých ľudí však vyzerajú tak, že ráno prejdú na parkovis-

ko k autu alebo na zástavku k autobusu a idú do práce. Tí, ktorí takto žijú, si majú vedome povedať, že sa každý deň polhodinu či hodinu budú prechádzať?

Kto sa bude len tak prechádzať? (Úsmev.) Samozrejme, ten, kto býva relatívne blízko domu, nech nechodí do práce autobusom ani autom, ale peši. A potom je tu veľa drobností, na ktoré by sme mali myslieť: keď sme v nákupnom centre, nepoužívajme výťah, ale vybehnite po schodoch, alebo aj doma v činžiaku využívajme schody. Ak to zrátame, mali by sme denne zvládnuť asi polhodinu rýchlej chôdze, respektíve stúpania do kopca, aby sa človek fyziologicky zadýchchal. To je skvelá prevencia. Iste, dôležité je aj stravovanie, ja som však zástancom zásady „fat but fit“.

Teda môžeme mať aj nadváhu, ale najdôležitejšie je, aby sme sa hýbali?

V zásade platí, že ak máme istú nadváhu, samozrejme, nie prílišnú, ale máme dostatok pohybu, tak to nie je také nebezpečné, ako keď máme málo pohybu. Robila sa štúdiá, ktorá sa zameriavala špeciálne na pohybový režim, a tá preukázala, že pohyb je lepšou prevenciou kardiovaskulárnych ochorení než štíhla postava.

Čo je potom slovenský problém? Pri týchto ochoreniach sme na tom v štatistikách horšie nielen ako bohatšie západné krajiny, ale dokonca aj ako naši susedia v Česku a Maďarsku.

U nás zomrie ročne na tieto choroby 50-tisíc ľudí, z toho tretina v produktívnom veku. Akoby sme my Slováci boli menej uvedomelí, poviem to ľudovo, často na seba kašleme. Platí totiž biblické – miluj seba samého ako svojho blížneho. Musíme mať väčšiu úctu k sebe, my sa však zanedbávame, dávame prednosť práci až do tej miery, že sa stávame jej otrokmi. Ak sú ľudia, ktorí majú súčasne tri práce, tak sa nakoniec zničia a niekde sa to prejaví. Chýba vyváženosť vo forme relaxu, v zahraničí si to ľudia viac uvedomujú, ale my sme takí otroci samých seba,

vyplýva to z mojich dlhoročných skúseností.

V Prešovskom kraji, teda na východe, je vyššia úmrtnosť na srdcovocievne choroby v pomere k zomrelým než na západnom Slovensku, ako si to vysvetľujete?

Vyššou spotrebou alkoholu to nebude, keďže ten je skôr prevenciou infarktu. (Smiech.) Ako sa hovorí, každý fajčiar by mal piť, keďže fajčenie zvyšuje pravdepodobnosť infarktu a alkohol pôsobí opačne. No to určite nie je moja rada. Vrátim sa k tomu východu: predpokladám, že je to nižšou uvedomelosťou, asi tam viac podceňujú svoje zdravie.

Pohyb je lepšou prevenciou kardiovaskulárnych ochorení než štíhla postava.

Teda rada, že ak každý deň vypijeme jeden pohár vína, tak si tým neublížime, zato výrazne znížime riziko infarktu, je v súlade s vedou?

Keď sa pije víno, špeciálne červené víno, s mierou, tak je to z tohto pohľadu znižovania rizika infarktu určite fajn.

Prečo?

Alkohol rozširuje cievy, okrem toho červené víno obsahuje triesloviny, ktoré majú antioxidantný účinok, čím znižujú množstvo rôznych metabolitov v krvi.

Teda ako lekár to odporúčate?

To určite nie.

Prečo nie, ak to považujete za priaznivé?

Lebo aj tak všetci pijú. (Smiech.) Skôr mám problém s pacientmi, ktorí si pítím zničili pečeň, takým to nemôžem odporučiť. Alkoholici zomierajú menej na infarkty, zato oveľa viac na iné choroby.

V ambulancii vám visia plagáty varujúce pred fibriláciou predsiení, je to dnes taký problém?

Hovorí sa, že fibrilácia je epidémiou tisícročia.

S čím to súvisí?

Nekontrolujeme si tlak, čo spôsobuje určité štrukturálne ochorenia srdca. V prípade hypertenzie ide okrem iného o problém s ľavou predsieňou, ktorá sa zväčšuje, čo navodzuje fibriláciu predsiení s možnosťou tvorby krvných zrazenín v nej.

Čo je to vlastne?

Srdcová revolúcia, teda srdcový cyklus prebieha tak, že sa striedajú systola a diastola, teda sťah a uvoľnenie srdca. Na začiatku systoly srdca je systola predsiení, ktorá prechádza na ďalšie oddiely srdca, a počas fibrilácie, ktorá vzniká v prípade zväčšenej predsieni, prebiehajú elektrické vzruchy v predsieni inak ako u zdravého srdca. Srdce bije potom nepravidelne. Pri fibrilácii predsiení sa krv počas systoly nevypudí zo srdca úplne, špeciálne stojí v ušku ľavej predsieni, čo zvyšuje riziko vytvárania oných krvných zrazenín, ktoré sa potom za nečakaných okolností môžu dostať do celého obehu. A takto vzniká mozgová porážka.

Teda ak trpíme na srdcové arytmie, je to signál, že to môže spieť k mozgovému porážke?

Môže to byť signál aj nemusí, je to veľmi individuálne, lebo okrem fibrilácie predsiení sú aj iné arytmie, ktoré mozgovú príhodu nespôsobujú, ale môžu byť príčinou iných závažných stavov. Arytmia však môže byť aj benigná, teda nezávažná, rozlíšiť to môže iba špecialista. Mám pacientov, ktorí majú fibriláciu, ale nič necítia. To je inak naj-

zradnejšie, lebo je veľká pravdepodobnosť, že vznikne krvná zrazenina, ktorá sa uvoľní, čo má za následok mozgovú príhodu. Sú ľudia, ktorí cítia aj najbezáznamnejšiu srdcovú arytmiu a vravia si, čo sa to deje. Pritom sa nemusí diať vôbec nič zlé.

Prečo to cítia?

Môže to byť pôsobením stresu na centrálnu mozgovú sústavu alebo pri hlade, pri požití alkoholu, pri veľkej fyzickej aktivite. No či je to nebezpečné, to sa nedá zistiť iba z jedného EKG. V takom prípade treba spraviť 24-hodinové alebo týždňové EKG – pacienti sa pripevnia malé elektródy, ktoré sledujú činnosť srdca, vyhodnocuje sa to cez počítač.

Najmä vzdelanejší ľudia si už dávajú väčší pozor na stravu, často riešia rôzne aj tie najsofistikovanejšie diéty, snažia sa športovať. Nevedia sa však vyhnúť stresu, pretože musia užiť rodiny, splácajú hypotéky, často majú náročnejšiu kreatívnu prácu či zodpovednosť. Čo môže spôsobiť stres sám osebe, ak ostatné veci fungujú dobre?

Stres sa deje v hlave. Ide teda o subjektívnu záležitosť, to znamená, ako

jednotlivec určitú situáciu interpretuje. Ak mám záťažovú situáciu, ktorú ťažko zvládam, tak sa k nej musím nejako postaviť – buď sa jej zrieknem, alebo ju idem riešiť. A ako ju riešim? S chladnou hlavou či emočne, alebo riešim naraz päť situácií? Musím si vybrať. Iste, sú ľudia, ktorí dokážu vybaviť mnohé činnosti naraz, to závisí od povahy. No sú aj takí ľudia, ktorí fungujú ako roboty. Slovo stres je dnes veľmi moderné, ale nemusíme mu podliehať. Ako som spomínal, záleží na tom, ako spracúvame záťažovú situáciu.

Teda aj človek s vysokou pozíciou vie dostať hladinu stresu na prijateľnú úroveň?

Iste, ale musí vedieť aj vypnúť a oddýchnuť si od práce a robiť niečo iné, než je jeho pracovná náplň. Ak je niekto traktorista, mal by sa venovať aj nejakej duševnej práci, ak sa niekto venuje duševnej práci...

... mal by vo voľnom čase jazdiť na traktore.

To by bol ideál. (Smiech.) Jednoducho by sa mal venovať nejakej fyzickej práci. Šetríme si tak srdce aj hlavu.

Čo z toho, čo odporúčate pacientom, sám nerobíte?

Začnem naopak: mám trochu nadváhu, snažím sa dodržiavať zásadu „fat but fit“. Denne prejdem 600 schodov, keď mám prestávku, prebehnem sedem poschodí dvakrát po sebe tu na poliklinike. Bol som na operácii, schudol som šesť kíl, ktoré predtým nešlo zložiť, takže som bol za operáciu v tomto ohľade vlastne vďačný. Mám takú nerest: rád jem, mám rád niektoré sladkosti, toho sa akosi neviem zbaviť. Na ostatné neresti sa treba opýtať mojej manželky. (Úsmev.)

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk.

MUDr. Igor Ondruš

Igor Ondruš bol vyše trinásť rokov primárom interného a dolečovacieho oddelenia na internom oddelení v Prievoze. Dnes pôsobí ako ambulantný internista na Poliklinike Ružinov v Bratislave.

Dotknúť sa blízneho

Čakala som na chodbe plnej ľudí, kým ma sestra nezavolala do ambulancie. Odrazu som začula zvuky, ktoré pritiahli moju pozornosť. Kúsok ďalej odo mňa jedna staršia dáma dostala istý druh epileptického záchvatu. Ľudia okolo sa pozerali do zeme alebo klikali do svojich mobilných telefónov, iní predstierali, že nič nevidia. Pani sedela na stoličke. Šla som smerom k nej. Keďže som sa bála, že záchvat ju zhodí zo stoličky, zrýchlila som krok. Za tú kratučkú chvíľu, čo som k nej šla, som si uvedomila, že v nej vidím trpiacu „sestru“ a že mojím jediným „povolaním“ daného okamihu je byť pri nej, s ňou. „Dotknúť sa jej.“ Nebát sa pohľadov iných a silno ju objať. Cítila som, že to mám spraviť. Nie preto, že jej tým nejakým pomôžem, ale že jej týmto objatím môžem aspoň na okamih povedať, že som s ňou. Bola a ostala pre mňa cudzou ženou, no láska k nej ma robila jej „sestrou“. Do objatia som vložila svoju nehu i lásku. Medzitým šiel niekto zavolať lekára. Objala som ju zozadu a vnímala som, že moje ruky kopírujú rytmus jej tela. Hádzalo to s nami

oboma. Vnímala som, že napriek tomu, že objatie chorobu nelieči, dáva jej istotu, že nie je sama. Aspoň teraz. Neskôr som sa dozvedela, že žije sama. Možno to vôbec nepotrebovala. Možno som to potrebovala ja?! Bola som s ňou, až kým sa tento jej stav neskončil. Dostala lieky a záchvat pomaličky ustupoval. Dovoľovala mi hladiť ju po jej krásnych bielych vlasoch. Vravela som jej, že je statočná a krásna. Zdôverila sa mi, že takto žije už vyše tridsať rokov a stáva sa jej to niekoľko ráz denne. Bola pokorná. Dojímala ma tá jej životná cesta či údel. Každý z nás má len jeden život a ona ho prežíva „takto“. Vzalo ma to.

Vtom ma z inej ambulancie zavolala sestra. Rozlúčili sme sa pohľadom a ja som odišla. Viac sme sa už nestretli. No dáma s bielymi vlasmi mi navždy ostane vrytá v srdci. O niekoľko hodín neskôr som ju videla kráčať po chodníku. Keby sa moje telo nebolo dotklo jej tela, bola by mi cudzou, takto sa mi stala „sestrou“.

M. Č.

Zostal mojím otcom

Nechal nás, keď som dospieval. Moje sestry o ňom nechceli nič viac vedieť. Matka nám zakázala ísť ho navštíviť – robieval som to tajne. Doma o ňom už nik nehovoril; dokonca boli spálené aj jeho fotky.

Po niekoľkých rokoch, keď som dospel, som s otcom naviazal vzťah ako s priateľom. Povedal mi o svojej horkosti a tiež o tom, že má výčitky, že nás opustil. Už sa to však nedalo navrá-

tiť. Starý a chorý sa ocitol sám a závislý od alkoholu. Aj jeho žena ho opustila. Urobil by som čokoľvek, len aby som mu pomohol, ale nevedel som ako. Jedného dňa mi povedal: „Syn môj, chcel by som, aby si si aspoň z môjho neúspechu zobral do života ponaučenie, lebo mojím príkladom som ti ho nedal.“ Zostal mojím otcom.

Priateľ z Portugalska

Žena z ulice

Som gynekológ. V nemocnici, kde pracujem, bola hospitalizovaná žena známa v meste ako prostitútka. Ostatní pacienti a dokonca aj niektoré sestry sa jej snažili vyhnúť. Staral som sa o ňu rovnako ako o každého iného pacienta a možno ešte viac, pretože som si všimol, že je sama a izolovaná. Tento môj postoj povzbudil aj ostatných, aby s ňou prehodili nejaké slovo, aby jej tak pomohli.

Po niekoľkých dňoch sa zdalo, že je to iná osoba. V skutočnosti to, čo povedala o svojom smutnom živote, pritiahlo pozornosť a náklonnosť druhých. Pri prepustení mi ďakovala a povedala: „Moje skutočné uzdravenie nie je len fyzické... mám pocit, že môj život sa začína odznova a iným spôsobom.“

Priateľ gynekológ z Poľska

Posledné dva príbehy boli publikované v roku 2018 na stránkach Città Nuova na blogu Tanina Minutu.

Máte aj vy podobný príbeh zo života? Podel'te sa!

Svoje svedectvá nám môžete poslať na emailovú adresu casopis@nm.sk, radi ich uverejníme.

Klaus Hemmerle

Velká noc je sviatok otvorených dverí

Velká noc je radikálnym výrazom viery. Jeden človek tu ide skutočne až na najkrajnejšiu a definitívnu hranicu, úplne odovzdáva svoj život a svoje vlastné človečenstvo do Božích rúk. Nehrozí sa straty samého seba, je úplne opustený Bohom a zneuznaný ľuďmi, je rozšľapaný ako červ a napnutý medzi nebom a zemou. V tej chvíli je s tým človekom skutočne koniec. V tejto poslednej chvíli, keď umiera, však ešte hovorí: „Otče, do tvojich rúk porúčam svojho ducha“ (Lk 23, 46). Z ľudského „nič“ sa skutočne opäť stalo ono „nič“, ktoré nelipne na sebe, nestavia sa samo Bohu do cesty, je pred ním len to jediné: nič. Preto môže ten, ktorý z ničoho stvoril svet, nanovo stvoriť život a ľudstvo. Ukrižovaný Kristus je Otcovou mocou vzkriesený z mŕtvych a povýšený do Božej slávy.

Pán prešiel múrom našej viny, našej smrti, našej osamelosti a navždy nám otvoril dvere do Božej budúcnosti. Zatvorenými dverami nášho strachu a bezmocnosti vstúpil do nášho života a vždy znova nám ponúka, aby sme žili s ním. Jeho láska a jeho pokoj zároveň otvorili dvere medzi ľuďmi. Tam, kde sme zjednotení v jeho mene, je on uprostred nás.

Ak Ježišov život, ak najmä kríž je príbehom Boha a jeho Syna, príbehom lásky, ktorá je Boh sám, potom patrí k logike tohto príbehu, že na kríži sa nekončí. Na kríži sme zamilovaní do lásky, ktorá je Boh, zamilovaní do jeho života – a tento život sa na Velkú noc stáva zjavným. Ježišovo poslušné prevzatie nášho smrteľného údeltu nemôže

mať z Otcovho hľadiska nijaký iný zmysel než Otcovu lásku k Synovi – aj to sa na Velkú noc stáva zjavným. Velká noc je dôkazom, že stred, ktorý prichádza k okraju, na tomto okraji nezaničí, nestráca sa v ňom, ale ho sám sebou obdarováva, berie si ho so sebou do svojho domova, a tak sa ako stred ešte viac oslavuje. Na okraji teraz už nie je nijaký bod, ktorý by nebol stredom naplnený.

Na Velkú noc sa čosi stalo nielen s Ježišom, ale aj s nami. Keďže vystúpil k Otcovi a žije uprostred nás, je naším „spoluhráčom“, máme medzi sebou toho, o ktorého jediného nám naozaj môže ísť. Iste, vrátil sa k Otcovi, aby nám u neho pripravil príbytok. My v ňom ešte nebývame, dovŕšenie dejín ešte nenastalo. V našom strede však je – tak smieme pozmeniť výrok z *Listu Kolosanom* – Kristus, nádej našej slávy. V ňom sa začala budúcnosť, bez toho, aby prestala byť budúcnosťou. No to, čo spája našu prítomnosť s našou budúcnosťou, nie je niečo, ale niekto – Kristus.

Klaus Hemmerle

Niekdajší aachenský biskup, autor mnohých publikácií. Boh ho povolal, aby sa stal spoluzakladateľom jeho diela. V Hnutí fokoláre prispel k uskutočneniu dvoch dôležitých realít: vetvy „Biskupi priatelia“, ktorá je formovaná spiritualitou jednoty, a k založeniu Školy Abbã, ktorá prekladá spiritualitu jednoty, plod charizmy, do reči duchovnej doktríny.

Pictura sacra A. Bugan, tvorba z rokov 1979 – 1995

„Budte milosrdní, ako je milosrdný váš Otec!“ (Lk 6, 36)

Lukáš píše, že potom ako Ježiš zvestoval svojim učeníkom blahoslavenstvá, vyriekol svoje prevratné pozvanie milovať každého človeka ako svojho brata, dokonca aj keď sa prejavuje ako nepriateľ.

Ježiš dobre vie, a objasňuje to i nám, že sme bratmi a sestrami, pretože máme jedného jediného Otca, ktorý stále hľadá svoje deti.

Otec si chce vytvoriť s nami vzťah, povoláva nás k našim zodpovednostiam, no zároveň je jeho láska aj starostlivá, uzdravuje a vyživuje. Je to súcitiaci a láskavý materinský postoj.

S takýmto milosrdenstvom sa Boh obracia na každé ľudské stvorenie v celej jeho krehkosti. On dokonca dáva prednosť tým, čo sa ocitli odstrčení a odmietaní na okraji cesty.

Milosrdenstvo je láska, ktorá naplní srdce a potom sa šíri na druhých, na susedov aj na cudzincov, na okolitú spoločnosť.

Keďže sme deťmi tohto Boha, môžeme ho napodobňovať v tom, čo je preňho typické: v láske, vo vlúdnom prijímaní, v trpezlivom očakávaní prerodu druhého.

„Budte milosrdní, ako je milosrdný váš Otec!“

V našom osobnom aj spoločenskom živote sa, žiaľ, nachádzame v atmosfére, v ktorej rastie nepriateľstvo, súťaživosť, vzájomná podozrievavosť, odsúdenie bez milosti, strach z druhého. Nahromadená nevraživosť tak vedie ku konfliktom a vojnám.

Ako kresťania môžeme poskytnúť rozhodné svedectvo, ako ísť proti prúdu: oslobodíme sa od toho, čo podmieňuje naše

postoje, a začneme obnovovať narušené alebo rozbité väzby v rodine, na pracovisku, vo farskom spoločenstve či v politickej strane.

Ak sme niekomu ublížili, s odvahou požiadajme o prepáčenie a vykročme nanovo. Bude to prejav vysokej dôstojnosti.

A ak sa stalo, že nás niekto naozaj urazil, skúsme mu odpustiť a vytvoriť preň nové miesto v našom srdci, aby sme mu umožnili ranu uzdraviť.

No čo je vlastne odpustenie?

„Odpustiť neznamená zabudnúť, (...) nie je to slabosť, neznamená to tvrdiť o niečom, čo je závažné alebo zlé, že je to nepodstatné alebo dobré, (...) nie je to ľahostajnosť. Odpustenie je prejav vôle a nadhľadu, čiže slobody spočívajúcej v prijímaní brata takého, aký je, napriek zlu, ktoré nám spôsobil, podobne ako Boh prijíma nás hriešnikov napriek našim nedostatkom. Odpustenie nespočíva v odpovedi na urážku urážkou, ale v tom, že konáme tak, ako hovorí Pavol: „Nenechaj sa premôcť zlom, ale prekonávaj zlo dobrom.“¹

Táto otvorenosť srdca sa nedá hrať. Nadobúda sa deň čo deň, je to trvalý rast našej identity Božích detí.

Je to predovšetkým dar od Otca, ktorý si od neho môžeme a máme vyprosovať.

„Budte milosrdní, ako je milosrdný váš Otec!“

Mladé filipínske dievča M. hovorí: „Mala som len jedenásť rokov, keď zabili môjho otca. Keďže sme boli chudobní, nedovolali sme sa spravodlivosti. Neskôr som sama študovala právo s túžbou dosiah-

nuť spravodlivosť za smrť môjho otca. No Boh mal pre mňa iný plán. Istá kolegyňa ma pozvala na stretnutie ľudí, ktorí sa s plným nasadením snažili žiť podľa evanjelia. Oslovilo ma to, a tak som aj ja začala robiť podobne.

Jedného dňa som požiadala Ježiša, aby ma naučil konkrétne žiť jeho slovo: „Milujte svojich nepriateľov.“² Cítila som totiž, že mi dušu ešte stále zahaľuje nenávisť voči tým ľuďom, ktorí zabili môjho otca. Nasledujúci deň som v práci stretla ich vodcu. S úsmevom som ho pozdravila a opýtala som sa ho, ako sa darí jeho rodine. Po takomto pozdrave zostal ohromený nielen on, ale ešte viac ja z toho, čo som spravila.

To však bol len prvý krok: láska je vynachádzavá! Nenávisť v mojom vnútri ustupovala a začala sa meniť na lásku. Pomyslela som si, že každý člen tej skupiny by mal pocítiť naše odpustenie. Spolu s bratom sme ich išli navštíviť, aby sme obnovili naše vzťahy a aby sme im ukázali, že Boh ich má rád! Jeden z nich nás požiadal o odpustenie za to, čo spravil, a o modlitby za seba a svoju rodinu.“

Letizia Magriová

¹ Porov. Rim 12, 21.

² Porov. Chiara Lubichová, *Costruire sulla roccia*, Città Nuova, Roma 1993/4, s. 56.

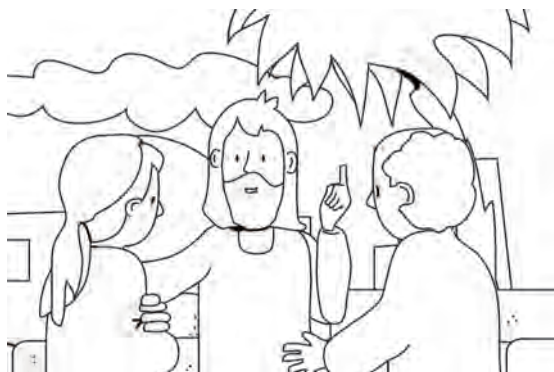
Slovo života pre deti

ZVÍTAZIŤ TÝM, ŽE ODPUSTÍME

„Bud'te milosrdní, ako je milosrdný váš Otec!“ (Lk 6, 36)

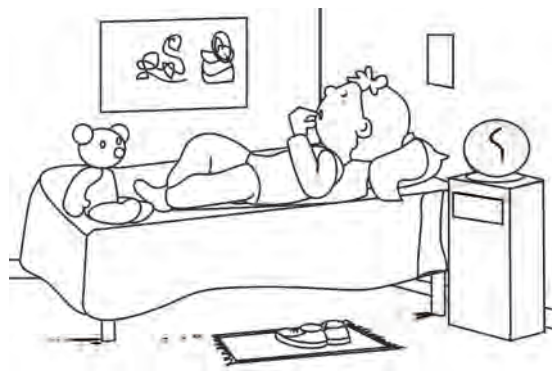
Ježiš sa rozpráva s učeníkmi a s ľuďmi v chráme a pozýva ich, aby milovali všetkých.

V skutočnosti sme všetci bratia a deti jedného Otca, a keď nám niekto ublíži, máme mu odpustiť.

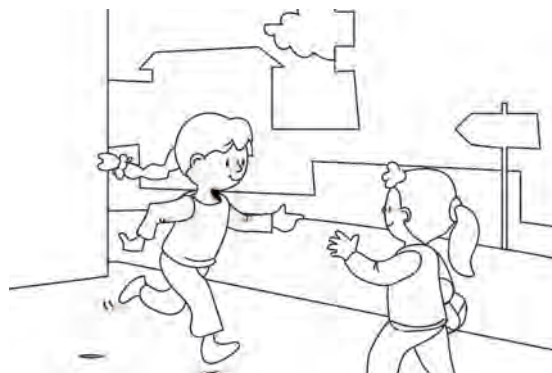
Tak ako to urobil Ježiš: odpustil svojim nepriateľom, aj keď ho ukrižovali.

Raz som sa pohádala s kamarátkou. Ležala som na posteli a premýšľala som: Ježiš teraz nie je rád.

Vstala som z postele a povedala som mame, že idem ku kamarátke, ktorá býva na tej istej ulici ako ja, aby som sa jej ospravedlnila.

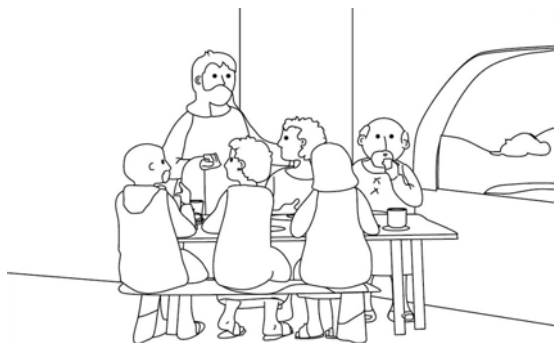
Keď som sa blížila k jej domu, videla som, že mi ide oproti a ospravedlňovala sa mi. Povedala som jej: Presne to som chcela urobiť aj ja.

(Kristína, Slovinsko)

Slovo života pre deti

NAVZÁJOM SA MILOVAŤ

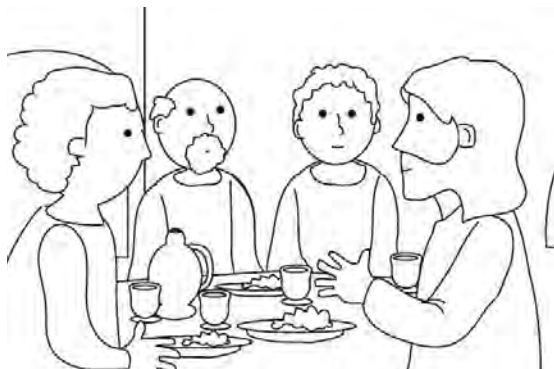
„Keď som teda ja, Pán a Učiteľ, umyl nohy vám, aj vy si máte jeden druhému nohy umývať.“ (Jn 13, 14)

Pri poslednej večeri s učeníkmi Ježiš vstal od stola a vzal ručník.

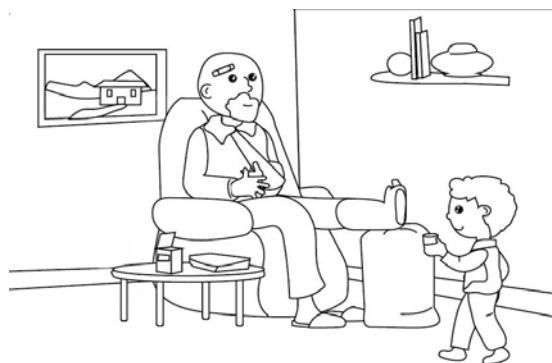
Nalial vodu do umývadla a začal umývať nohy svojim apoštolom.

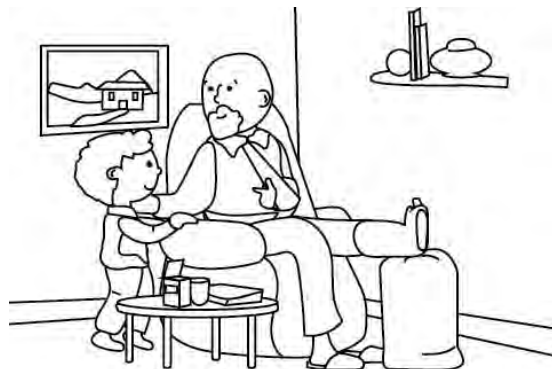
Potom si znova sadol a povedal: Aj vy si máte jeden druhému umývať nohy.

Môj otec mal ťažkú autohaváriu. Povedal, že mu Ježiš pomohol.

Keď sa vrátil z nemocnice, mal som veľa príležitostí mu pomáhať: podal som mu pohár vody, posunul bližšie podnožku, podal som mu lieky.

Každú chvíľu niečo potreboval a ja som mu pomáhal.

SLOVO ŽIVOTA PRE MLADÝCH

MAREC 2019

„Bud'te milosrdní, ako je milosrdný váš Otec!“

(Lk 6, 36)

Milovať každého: jediný cieľ

Lukáš píše, že keď Ježiš zvestoval svojim učeníkom blahoslavenstvá, vyriekol svoje prevratné pozvanie milovať každého človeka ako svojho brata, dokonca aj keď sa prejavuje ako nepriateľ.

Ježiš dobre vie a objasňuje to i nám: sme bratia a sestry, pretože máme jedného jediného Otca, ktorý stále hľadá svoje deti.

Boh je Otec, ktorý si chce s nami vytvoriť vzťah, povoláva nás plniť si svoje povinnosti, no zároveň je jeho láska starostlivá, uzdravuje a vyživuje. Je to súcitiaci a láskavý materinský postoj.

S takýmto milosrdenstvom sa Boh obracia na každé ľudské stvorenie v celej jeho krehkosti, on dokonca dáva prednosť tým, ktorí sa ocitli ostrčením a odmietaním na okraji cesty.

Milosrdenstvo je láska, ktorá naplní srdce a potom sa šíri na druhých, na susedov aj na cudzincov, na okolitú spoločnosť.

Ako kresťania môžeme poskytnúť rozhodné svedectvo, ako ísť proti prúdu: začneme obnovovať narušené alebo rozbité väzby...

Ak sme niekomu urobili niečo zlé, odvážne požiadajme o odpustenie a vykročme nanovo. Je to skutok veľkej dôstojnosti, a ak nás niekto naozaj urazil, skúsme mu odpustiť a vytvoriť preňho nové miesto v srdci, aby mohol zahojiť túto ranu.

Skúsenosť zo sveta (z Filipín)

Mala som jedenásť rokov, keď zabili môjho otca. Keďže sme boli chudobní, nedovolali sme sa spravodlivosti. Neskôr som sama študovala právo s túžbou dosiahnuť spravodlivosť za smrť môjho otca. No Boh mal pre mňa iný plán. Istá kolegyňa ma pozvala na stretnutie ľudí, ktorí sa s plným nasadením snažia žiť podľa evanjelia. A oslovilo ma to.

Jedného dňa som požiadala Ježiša, aby ma naučil konkrétne žiť jeho slovo: Milujte svojich nepriateľov, pretože som cítila, že mi dušu zahaľuje nenávisť voči ľuďom, ktorí zabili môjho otca.

Nasledujúci deň som v práci stretla ich vodcu. S úsmevom som ho pozdravila a opýtala som sa ho, ako sa darí jeho rodine. Po takomto pozdrave ostal ohromený nielen on, ale ešte viac ja z toho, čo som práve spravila.

Toto bol však len prvý krok: láska je vynachádzavá! Nenávisť v mojom vnútri ustupovala a menila sa na lásku. Pomyslela som si, že každý člen tej skupiny by mal pocítiť naše odpustenie. Spolu s bratom sme ich išli navštíviť, aby sme obnovili naše vzťahy a aby sme im ukázali, že Boh ich miluje! Jeden z nich nás požiadal o odpustenie za to, čo urobil, a o modlitby za seba a svoju rodinu.

SLOVO ŽIVOTA PRE MLADÝCH

APRÍL 2019

„Ked' som teda ja, Pán a Učiteľ, umyl nohy vám, aj vy si máte jeden druhému nohy umývať“

(Jn 13, 14)

Žiť pre druhých

Ked' evanjelista Ján opisuje posledné hodiny strávené s Ježišom pred jeho smrťou, kladie do centra pozornosti umývanie nôh.

V antických časoch na Blízkom východe to bol prejav privítania hosťa, ktorý prišiel po prašných cestách, a bežne ho vykonával niektorý zo sluhov.

Je to jasné a jednoduché pozvanie. Všetci ho môžeme pochopiť a ihneď uskutočňovať, v každej situácii, v každom spoločenskom či kultúrnom prostredí.

Božia láska sa kresťanom zjavuje skrze Ježišove slová a život. Preto máme voči ostatným takpovediac „dlh“: **NAPODOBŇOVAŤ** Ježiša v prijímaní druhých a v službe bratom a sestrám, aby aj oni mohli byť ohlasovateľmi Lásky, až príde ich čas.

Tak ako Ježiš: najskôr konkrétny skutok lásky, ktorý následne doplnia priateľské slová nádeje.

Aj v zložitých a tragických situáciách, ktoré sa nám vymykajú z rúk, je niečo, čo môžeme a musíme spraviť, a tak prispievať k „dobru“:

Zašpiniť si ruky a neočakávať nijakú odmenu, byť veľkorysí a konať zodpovedne.

Ako budeme žiť toto slovo?

Tak ako Chiara Lubichová: „Napodobňovanie, ktoré Ježiš od nás požaduje, nespočíva v prostom opakovaní jeho skutkov, aj keď ich musíme mať stále pred sebou ako žiarivý neporovnateľný príklad. Napodobňovať Ježiša znamená pochopiť, že my kresťania máme zmysel, ak žijeme ‚pre‘ druhých, ak svoju existenciu chápeme ako službu bratom a sestrám, ak celý svoj život budujeme na tomto základe.

Takto budeme uskutočňovať to, čo Ježišovi najviac leží na srdci. Vtedy pochopíme evanjelium. A budeme skutočne blažení.“

Skúsenosť zo sveta:

Koniec roka som išiel osláviť spolu s kamarátmi k jednému z nich domov. Bol to veľmi rušný večer, hry, film, večera a až na konci sme si všimli, že dom ostal dosť zničený.

Poobzeral som sa okolo seba, a keď som videl totálny nezáujem mojich priateľov, pochopil som, že asi ani jeden z nich sa nepríhlási, aby pomohol pri upratovaní domu. Tak som začal upratovať ja.

Jeden z nás pil viac – vôbec sa nekontroloval, takže nastali dramatické dôsledky a museli sme mu pomôcť.

Hneď som sa ponúkol, že mu pomôžem umyť sa a dal som mu svoje tričko. Potom som trpezlivo upratoval, čo on zašpinil.

Keď som sa s lopatkou a handrou v ruke snažil umyť podlahu, jeden z mojich priateľov sa ku mne priblížil a povedal mi: „Prečo to robíš? Čo sa staráš, niekto iný to upraje.“

Bez váhania a rozhodne som mu povedal, že to robím, pretože som kresťan a že sa tak vždy snažím žiť.

V tej chvíli som sa medzi týmito mojimi kamarátmi, z ktorých 90 percent sa otvorene vyhlasuje za neveriacich, cítil lepšie. Bol som spokojný sám so sebou. V srdci som cítil obrovskú radosť, že som mohol svedčiť o mojom živote kresťana, že som sa v mojom živote rozhodol žiť pre Boha Lásku.

„Keď som teda ja, Pán a Učiteľ, umyl nohy vám, aj vy si máte jeden druhému nohy umývať.“
(Jn 13, 14)

Keď evanjelista Ján opisuje posledné hodiny strávené s Ježišom pred jeho smrťou, kladie do centra pozornosti umývanie nôh. V antických časoch na Blízkom východe to bol bežný prejav privítania a vykonával ho niektorý zo sluhov hostí, ktorý prišiel po prašných cestách.

Práve preto sa učeníci v prvej chvíli bránili a nechceli prijať toto gesto od svojho Učiteľa. No on nakoniec všetko vysvetlil:

„Keď som teda ja, Pán a Učiteľ, umyl nohy vám, aj vy si máte jeden druhému nohy umývať.“

Touto veľmi význačnou udalosťou nám svätý Ján odhaľuje celé Ježišovo poslanie: on, Učiteľ a Pán, vstúpil do ľudských dejín, aby sa stretol s každým mužom a každou ženou, prišiel, aby nám slúžil a priviedol nás späť k stretnutiu s Otcem.

Ježiš sa deň čo deň počas celého svojho pozemského života stránil akéhokolvek prejavu svojej majestátnosti a teraz sa pripravuje odovzdať svoj život na kríži. A práve v tejto chvíli odovzdáva svojim učeníkom ako svoje dedičstvo poslanstvo, ktoré mu najviac leží na srdci:

„Keď som teda ja, Pán a Učiteľ, umyl nohy vám, aj vy si máte jeden druhému nohy umývať.“

Je to jasné a jednoduché pozvanie, všetci ho môžeme pochopiť a ihneď uskutočňovať, v každej situácii, v každom spoločenskom či kultúrnom prostredí.

Kresťania, ktorým je Božia láska zjavená skrze Ježišove slová a život, majú voči ostatným takpovediac „dlh“: majú napodobňovať Ježiša v prijímaní druhých a v službe bratom a sestrám, aby aj oni, až príde ich čas, mohli byť ohlasovateľmi Lásky. Tak ako Ježiš: najskôr konkrétny skutok lásky, ktorý následne doplnia priateľské slová nádeje.

A svedectvo bude o to účinnejšie, o čo viac budeme v duchu nezištnosti venovať svoju pozornosť chudobným a odmietať poklonkovanie tým, ktorí sú mocní alebo na výslni.

Aj v zložitých a tragických situáciách, ktoré sa nám vymykajú z rúk, je niečo, čo môžeme a musíme spraviť, a tak prispievať k „dobru“: umazať si ruky a neočakávať žiadnu odmenu, byť veľkorysí a konať zodpovedne.

Ježiš však žiada svedectvo lásky nielen od nás osobne v prostrediach, kde sa pohybujeme, ale aj od spoločenstva ako Božieho ľudu, pre ktoré je základným zákonom vzájomná láska.

„Keď som teda ja, Pán a Učiteľ, umyl nohy vám, aj vy si máte jeden druhému nohy umývať.“

Po týchto slovách Ježiš pokračuje: „Dal som vám príklad, aby ste aj vy robili, ako som ja urobil vám. Keď to viete, ste blahoslavení, ak podľa toho aj konáte.“¹

Pri rozoberaní tejto evanjeliovej vety Chiara Lubichová napísala: „(...) ‚Budete blahoslavení...‘ Vzájomná služba a vzájomná láska, ktorú Ježiš učí týmto prekvapivým gestom, je teda jedno z blahoslavenstiev, ktoré on učil. (...) Ako teda budeme tento mesiac žiť tieto slová?

Napodobňovanie, ktoré Ježiš od nás požaduje, nespočíva v prostom opakovaní jeho skutkov, aj keď ich musíme mať stále pred sebou ako žiarivý neporovnateľný príklad. Napodobňovať Ježiša znamená pochopiť, že my kresťania máme zmysel, ak žijeme *pre* druhých, ak svoju existenciu chápeme ako službu bratom a sestrám, ak celý svoj život budujeme na tomto základe. Takto budeme uskutočňovať to, čo Ježišovi najviac leží na srdci. Vtedy pochopíme evanjelium. A budeme skutočne blažení.“²

Letizia Magriová

¹ Porov. Jn 13, 15-17.

² Ch. Lubichová, *Parola di Vita*, aprile 1982, in *Parole di Vita*, a cura di Fabio Ciardi (*Opere di Chiara Lubich 5*, Città Nuova, Roma 2017), ss. 233, 235.

Ked' Chiara bola malá Silvia

Chiara Lubichová, zakladateľka a prvá prezidentka Hnutia fokoláre, bola aj plodná autorka. Pri blížiacom sa stom výročí jej narodenia (1920) si prejdeme niektorými dôležitými etapami Chiarinho života.

Roky 1920 – 1937

Prvé roky rodiny Lubichovcov. Dievčatko ako každé iné, a predsa výnimočné. Vzťah s bratom Ginom.

1920
Chiara
Lubichová
2020

Deviateho júna 2001 bola sála krajskej rady v Tridente preplnená. Účastníci počúvali príhovor Chiary Lubichovej, ktorá si prišla prevziať cenu *Tridentčan roka*. Zakladateľka Hnutia fokoláre okrem iného povedala: „Tu som sa to naučila – vo svojej úžasne zjednotenej rodine, bohatej na pravé hodnoty; na základnej a pedagogickej škole, ktoré som navštevovala; pri svojom povolani v službe mládeži, ktoré som tu niekoľko rokov vykonávala. Tu som sa odmala učila, ako byť pravou kresťankou. Tu mi Duch Svätý ponúkol dar charizmy, aby dal zrod univerzálnemu hnutiu.“

Chiara sa narodila 22. januára 1920. Rodičia Luigi Lubich a Luigia Marinconzová, Taliani, ktorí sa však narodili pod nadvládou Rakúskeho cisárstva, sa spoznali v tlačiarňi časopisu *Il Popolo*. Bol to orgán socialistickej strany, ktorú založil a viedol Cesare Battisti. On bol

vrchný sádzač a ona sádzačka. Zosobášili sa v roku 1916 (práve prebiehala prvá svetová vojna, do ktorej sa zapojil aj otec Luigi) a z ich manželstva sa narodili Gino, Silvia (krstné meno Chiary), Liliana a Carla. Lubichovci bývali na ulici Prepositura č. 11 (aktuálne č. 41) na treťom poschodí menšieho obytného domu presne oproti Kostolu Santa Maria Maggiore, v ktorom sa konali generálne zasadnutia posledného obdobia Tridentského koncilu (1562 – 1563). Práve tam bola Silvia pokrstená. Napriek povojnovej kríze prežila malá Silvia prvé roky svojho života v pokoji a relatívnom blahobyte, keďže po zatvorení časopisu otec rozbehol sľubnú obchodnú činnosť: vyvážal talianske vína do Nemecka. Ťažké obdobie skutočnej biedy a hladu sa začalo v roku 1929 po prepade burzy na Wall Street a hlava rodiny musela svoj podnik zavrieť. Keďže Luigi Lubich bol presvedčený antifašista, zbytočne sa snažil nájsť si novú prácu.

Z času na čas, zvlášť v lete, si Lubichovci dopriali malú „prestávku“ uprostred hôr. Prvá Silviina spomienka sa viaže práve na tieto prázdniny. Sám

Foto: 2x Città Nuova

Zľava: Karla, Gino, Silvia, otec Luigi, matka Luigia, Liliana

*To, že Chiara bola
výnimočná,
nám potom
povedali iní.
Nevedomovali
sme si jej rozu-
mové schopnosti,
ani tie duchovné.*

Gino hovorí, že ho s malou Silviou spájalo silné puto, oni dvaja sa „večne držali za ruku“; nevymenili si veľa slov, hrali sa však a žartovali, ako to zvyčajne deti robia. Vznikal medzi nimi hlboký vzťah. Od otca, socialistu a idealistu, veľmi čestného muža, sa Silvia naučila „koherentnému spôsobu života“. Od matky, ktorá bola veriaca a na rozdiel od manžela chodila do kostola, dostala vieru. Lubichovci patrili do veľmi živej farnosti, kde sa vďaka Katolíckej akcii, zvlášť medzi ženami a dievčatami, začínal formovať zástup angažovaných laikov, ktorí boli pripravení odolávať aj fašistickej náuke. Silvia v nedeľu navštevovala rehoľné sestry (Sestry Dieťaťa Márie), aby sa pripravovala na prvé sväté prijímanie a sviatosť birmovania (Turíce 1927). Podľa Ginových slov by bola ako mnohé iné tridentské kresťanky, ak by do jej života „nevstúpil niekto iný“.

Práve sem patrí príbeh, ktorému Chiara Lubichová vždy pripisovala „symbolickú hodnotu, dokonca ho takmer považovala za začiatok“ všetkého, čo sa stalo. S rehoľnou sestrou Carolinou Cappellovou z oratória na ulici Borsieri každý štvrtok spolu s inými dievčatkami prichádzala do Kostola Najsvätejšej oltárnej sviatosti, aby sa zúčastnili na eucharistickej poklone. Upriamene sa pozerala na Ježiša v Najsvätejšej oltárnej sviatosti a opakovala mu: „Ty, ktorý si stvoril

slnko, ktoré dáva svetlo a teplo, daj, nech očami vstúpi do mojej duše tvoje svetlo a tvoje teplo“: to teplo Božej lásky a svetlo Slova, ktoré je syntézou spirituality Hnutia fokoláre.

Neskôr, vo štvrtom ročníku na základnej škole, Silvia takmer zomrela na zápal pobrušnice. Nešťastná mama Luigia bežala k sestre Caroline s prosbou, aby sa celá komunita sestier modlila za uzdravenie jej dcéry. Odvtedy začala vnímať „prítomnosť bolesti v živote a možnosť prijímať ju z lásky“.

Aká bola Silvia ako malá? Chiara o sebe nerada hovorila. Predsa len však niečo porozprávala: podľa toho, čo o nej povedali členovia jej rodiny, sa vnímala ako „človek s pokojnou povahou“, „prítahovaná Božími vecami“, „skôr uvažujúca a svedomitá“. Nemala rada bábiky, „azda preto, že neboli skutočné“, a ani rozprávky, pretože hľadala „pravdu“, a napriek tomu nebola oslobodená od „drobných nedostatkov“, ktoré sú typické pre deti. Jednoducho dievčatko ako ostatné. Snaživá, poslušná a pripravená obetovať sa za najbližších, to áno! „To, že Chiara bola výnimočná,“ hovorí Gino, „nám potom povedali iní. Nevedomovali sme si jej rozumové schopnosti, ani tie duchovné.“

Lubichovcom unikli aj ďalšie silné momenty jej duchovného života vo veku adolescentky: to áno, ktoré vyslovila, keď pocítila „povolanie

k mučeníctvu“ približne v 15 rokoch a o niekoľko rokov neskôr, v deň sviatku svätého Tomáša Akvinského, vnuknutie stať sa svätou; aj odvaha, s akou viackrát vedela svedčiť o svojej kresťanskej viere proti tvrdeniam profesora filozofie, ktoré boli namierené proti Cirkvi. No v tom období bola Chiara ešte Silvia. Už ako malá spoznala prítomnosť bolesti v živote a možnosť prijímať ju z lásky.

Brat a sestra

Rím 21. januára 1955

Drahý Gino,

všetko najlepšie! Idem teraz na svätú omšu a sväté prijímanie. Obetujem ich za Teba: myslím si, že to bude ten najlepší darček, aký Ti môžem dať. Budem prosiť Pána, aby Ti dal to, čo Ti leží na srdci: aby Sergetto (Ginov syn) rástol v Božom mene a požehnaní; aby sa Brunette (Ginova manželka) všetko darilo; aby Ti Tvoje štúdium prinieslo uspokojenie; aby ocko a mama a všetci, ktorých miluješ, dostali to, čo si len pre nich môžeš priať; aby Ti dal vieru, pevnú, neochvejnú, živú vieru, preverenú utrpením a radostami... Vieru, ktorá by bola korunou Tvojho života a dodala by mu hodnotu, ktorú bez nej Tvoj život nemá. Máš srdce zo zlata, veľkú dušu... nech Ťa Boh neopustí! No obráti Ťa k sebe. Veľkí ľudia, ktorí zanechali za sebou vo svete istú stopu, väčšinou prekračujú hranice samých seba a spájajú sa s Kristom. To je aj moje pranie, ktoré nemôže byť iné, však Gino? [...] Čau, Ginetto.

Chiara

22. januára 1920 – 22. januára 1955

Drahá sestrička,

čo Ti mám ja zaželať po všetkých tých krásnych prianiach, ktoré si mi včera napísala? Aby sa Ti všetky túžby splnili? Áno, myslím si, že to je to najlepšie, čo Ti môžem priať. Zdravím Ťa, sestrička.

Gino

Anton Konečný

Ekumenické spoločenstvo v Košiciach slávi 25 rokov od svojho vzniku

Ekumenické spoločenstvo cirkví a náboženských spoločností v Košiciach vzniklo v roku 1994 dobrovoľne a neformálne. Predchádzalo mu viacročné stretávanie a spoznávanie sa predstaviteľov cirkví v Komisii cirkví pri mestskom zastupiteľstve v Košiciach, ale i túžba zísť sa nielen na pozvanie mesta, ale aj prehlbovať život podľa evanjelia. Ekumenické spoločenstvo tvorí deväť cirkví a ďalšie dva subjekty – Teologická fakulta v Košiciach a Židovská náboženská obec, ktorá je členom – pozorovateľom.

Na začiatku roka 1994 Matica slovenská v Košiciach navrhla, aby cirkvi spoločne poďakovali za prvý rok samostatnej štátnosti Slovenska. Vznikajúca ekuména žiadosti vyhovel a ďakovnú modlitbu vložila do prvej ekumenickej januárovej bohoslužby za jednotu. Konala sa v Dome umenia a milo nás prekvapilo zaplnené hľadisko. Ukázal sa záujem verejnosti o ekuménu, ktorý pretrváva podnes.

Ekumenické spoločenstvo má dvadsaťpäť rokov – a podobne ako človek v takomto veku je dospelé, má skúsenosti a plány. Vie sa o ňom na celom Slovensku, ako aj v ekumenických spoločenstvách v Európe. Od roku 2000 je právnickou osobou, má stále sídlo, štatúty, rozpočet, kontakty a vzťahy, sekretára na stály úväzok. Dvadsaťpäť rokov života a činnosti opisujú už dve publikácie. Pripomeňme si tiež zahraničné cesty od Jeruzalema cez ústredia cirkví členov Ekumenického spoločenstva až po Rím. Košické Ekumenické spoločenstvo spolupracuje s mestom Košice, Košickým samosprávnym krajom, vysokými školami v Košiciach, s Hnutím fokoláre (od ktorého sme prijali spiritualitu jednoty) a Ekumenickou radou cirkví na Slovensku. Košická ekuména má starších i mladých členov. Terajší

moderátor Radoslav Lojan, tajomník Teologickej fakulty, je mladý kňaz, kým jeho zástupca Dušan Havrila, konsenior evanjelickej cirkvi, je jedným zo zakladajúcich členov. Ekuména je však predovšetkým dielo Ducha Svätého. A tak pri príležitosti 25. jubilea jej vzniku sa sústreďme na motívy a pohnútky vzniku i činnosti spoločenstva.

Duchovná ekuména je dušou ekumenického hnutia. Má tri piliere – prehĺbenie kresťanskej viery slávením *Božieho slova*, spoločné *modlitby a bohoslužby a diakoniú* – *svedectvo* každodenného života kresťanov v rozmanitosti rôznych konfesií.

Štvrtstoročie života a činnosti Ekumenického spoločenstva v Košiciach je viditeľne pozitívne. Prvé roky spoločenstvo rástlo predovšetkým duchovne. No pozvoľna a celkom prirodzene sa začína rozvíjať jeho činnosť na celom Slovensku i v zahraničí. Ako vieme, väčšina obyvateľov sa všeobecne málo zaujíma o názory, postoje a vyhlásenia cirkví. Všetci však spozornejú, keď nás vidia spolu – evanjelika a reformovaného, pravoslávneho a katolíka. Keď napríklad Pravoslávna cirkev v Košiciach chcela začať stavať svoj chrám, vznikli veľké diskusie

*Potrebujeme sa
vzájomne.*

Ekumenická púť do Ríma, máj 2009. Pápež Benedikt XVI. sa na osobitnej audiencii stretol aj so zástupcami Ekumenického spoločenstva a s predstaviteľmi vedenia mesta Košice.

o nevhodnosti zvoleného miesta. Vtedy sme spoločnou intervenciou podporili túto žiadosť a prispeli sme k tomu, že tam dnes stojí.

Cirkvi v určitom zmysle patria do kompetencie štátnej správy a samosprávy, sme predsa i občanmi mesta. Aj opačne – väčšina predstaviteľov mesta a regiónu sú veriaci našich cirkví, patria do našej pastoračnej starostlivosti. Spolupráca s mestom Košice je tu od samého počiatku. Už v roku 1998 mesto Košice udelilo Ekumenickému spoločenstvu Cenu mesta Košice „za utváranie dobrých vzťahov medzi cirkvami, náboženskými spoločnosťami a občanmi mesta Košice“. Podobné partnerstvo sa vytvorilo aj s Košickým samosprávnym krajom. Sú to naše mnohé spoločné cesty, patrí sem tiež *Festival sakrálného umenia*, vstup do programu *Dní mesta Košice*, ale aj príležitostné ekumenicky vhodné slávenia, ako požehnanie mestského Domu smútku, alebo spomienka na padlých vojakov na verejnom cintoríne. Dôležitá je tiež pravidelná finančná pomoc, ktorá umožňuje pokryť nutné výdavky, najmä usporiadanie

konferencií, vydávanie zborníkov a iných publikácií. V roku 2013 sa Košice stali *Hlavným mestom kultúry*. Titul udeľuje Európsky parlament na základe dokladov o kompletnej štruktúre kultúry, k čomu podstatne prispelo Ekumenické spoločenstvo podkladmi o kresťanskej a medzináboženskej tolerancii a spolupráci. Dnes môžeme povedať, že naša spolupráca má už dlhú tradíciu, hoci stále jestvuje priestor na jej rozšírenie.

Chceli sme tiež spoznať ekumenické hnutie vo svete. Každý rok sme podnikli aspoň jednu zahraničnú cestu. V roku 2003 pri študijnej návšteve Medzinárodného evanjelicko – katolíckeho centra v Ottmaringu pri Augsburgu nám povedali, že i my sme pre nich prínosom. Dnes sme zapojení najmä do projektov iniciatívy *Spoločne pre Európu* ako partneri a prispievame spolu s desiatkami ekumenických hnutí k ožiovaniu kresťanských koreňov Európy.

Prvá návšteva Ukrajiny sa uskutočnila už v roku 2002. Po roku 2013, keď vypukli známe nepokoje, sa snažíme pomáhať Ekumenickému

spoločenstvu v Mukačeve a Užhorode. Vytvorili sme systém výmeny skúseností účasťou na sympóziách, pri spolupráci na akciách *Za rodinu, Za život*. Tohto roku v máji pripravujeme už piate jubilejné pracovné stretnutie, ku ktorému sa pred pár dňami prihlásili aj ekumenici z Budapešti a ponúkli svoju účasť a spoluprácu v prospech Ukrajiny.

Vkladom pre ekuménu na Zakarpatskej sú skúsenosti z Košíc – najmä prax napojená na medzinárodný rozmer ekumény. Potrebujeme sa vzájomne. Ukrajina je totiž chudobná, politicky a nábožensky rozdelená a je tam vojna. A práve táto núdza dáva „zelenú“ každej ekumenickej iniciatíve aj na úrovni diecéz. Nechceme sa obmedzovať napríklad len na bohoslužbu a odísť domov, rovnako dôležité sú bratské neformálne stretnutia vrátane agapé po spoločnej bohoslužbe. V Zakarpatskej oblasti máme aj ekumenické rádio. Cirkvi majú väčšiu autoritu a vážnosť. Biskupi jedenástich cirkví v Zakarpatskej oblasti (medzi nimi sú obidve pravoslávne diecézy) vytvorili Duchovnú ekumenickú

Medzinárodné sympóziium Človek v núdzi, 2006. Mons. A. Konečný (vľavo), moderátor ES, v rozhovore s Martou Györiovou, prezidentkou organizácie Židovských žien ESTER, MUDr. Ivanom Kolínom, zástupcom Židovskej náboženskej obce v Košiciach pre ES, a Jossim Steinerom, košickým rabínom.

*Z pastorácie malých cirkví som si predsa-
vzal, že po svätej
omši sa nebu-
dem ponáhľať
na nasledujúcu
akciu, ale
zastavím sa pri
veriacich.*

radu, ale spolupráca so štátnou sprá-
vou je ešte v začiatkoch a treba ju
povzbudzovať.

V týchto dňoch vychádza na
Slovensku príručka duchovného eku-
menizmu od kardinála Waltera
Kaspera, emeritného prezidenta Pá-
pežskej rady pre napomáhanie jednoty
kresťanov. Dielo poskytuje seriózne štú-
dium a mnoho praktických návrhov
duchovného ekumenizmu, a preto je
prospešné pre záujemcov o ekumeniz-
mus a pre ekumenické komunity.

Ak by som mohol pripojiť niekoľ-
ko vlastných skúseností, mnoho som
sa naučil. Neraz obdivujem to, nad čím
som niekedy možno krútil hlavou –
napríklad v niektorých cirkvách ochot-
né a dobrovoľné milodary, skoro až
„desiatky“ z príjmov. Z pastorácie ma-
lých cirkví som si predsa-
vzal, že po svätej omši sa nebudem
ponáhľať na nasledujúcu akciu, ale
zastavím sa pri veriacich a pohovorím
si s nimi. Naučil som sa byť viac pozor-
ný na to, čo koná Božia vôľa, a viac
sa o ňu snažiť. S mno-

hými bratmi z iných cirkví sa nielen
poznáme, stretávame a spolupracujeme,
ale predovšetkým sa usilujeme o jedno-
tu; sme v jednej lavici v tej istej škole.

Obdivujem bohatstvo súčasnej ži-
dovskej liturgie. Rabín Jossi Steiner mi
pri príležitosti oslavy svojich narodenín
povedal: „Nikdy by som si nebol po-
myslel, že raz budem s katolíckym kňaz-
om piť víno a viesť dialóg.“

Niekoľko dní pred tohtoročným
*Týždňom modlitieb za jednotu kres-
ťanov* pápež František zdôraznil
záväznosť ekumenizmu – nie je teda
dobrovoľný. V čase narastajúcich
nerovností a konfliktov je potrebné
vyvinúť spoločné ucelené svedectvo pri
presadzovaní spravodlivosti.

Ak by sme mali zhrnúť priority
spoločenstva, tak to budú slová, ktoré
radi zdôrazňujú bratia protestanti: *sola
fides, sola gratia, soli Deo gloria* – iba
milosť a viera pre jedinú Božiu slávu.

Mons. Anton Konečný,
prvý moderátor spoločenstva

Katarína Jančíšínová

Smrť dieťaťa sa nedá porovnávať

Rozhovor s českou psychologičkou Ilonou Špaňhelovou o podpore a pomoci rodičom, ktorým zomrelo dieťaťko pred pôrodom alebo krátko po ňom.

Je matkou štyroch detí, autorkou mnohých článkov a kníh s detskou problematikou. Jej kniha Prázdna kolébka opisuje možné psychické prežívanie matky a otca, keď im v ranom období života zomrie dieťa. Ponúka spôsob, ako môže matka pracovať sama so sebou, ako k nej môže pristupovať okolie i príbuzní, čo jej pomáha a čo je, naopak, vo vzťahu k nej v takejto situácii nevhodné.

Prečo ste si vlastne vybrali túto tému a napísali ste knihu Prázdna kolébka?

Oslovilo ma nakladateľstvo Portál, či by som nechcela napísať knihu o strate, smrti dieťaťa v ranom veku. Nakladateľstvo už malo s touto témou skúsenosť, vydalo jednu knihu z tejto oblasti, ktorá bola preložená z angličtiny. V niektorých otázkach a prístupoch sa však líšila od českej reality, a preto chceli, aby som napísala knihu z českého prostredia.

Aj vďaka tomu, že už viac ako 10 rokov spolupracujem so združením *Dlouhá cesta*, vedela som, že rodičov treba ukotviť v tom, čo je norma v ich prežívaní, čoho sa nemajú báť, na čo si majú dať pozor, ako sa otvoriť druhému. Nevidela som v českej literatúre brožúru, ktorá by ich týmto obdobím previedla. Tak som sa do toho pustila.

Od vydania knihy už uplynulo niekoľko rokov. Máte dojem, že sa tejto téme dnes už venuje viac priestoru, že už nie je takým tabu?

Áno, *Prázdna kolébka* vyšla v roku 2015. Mám pocit, že tejto téme sa viac otvárajú cesty a viac sa o nej hovorí, viac sa pracuje s rodičmi

a príbuznými. Samozrejme, pokiaľ oni sami majú záujem. Stretávam sa s tým, že aj mňa pozývajú do pôrodníc na semináre, ktoré sa venujú tejto tematike. Taktiež existujú e-learningové kurzy pre zdravotníkov, ako sa treba správať k rodičom, čo povedať a čo nepovedať. V mnohých českých pôrodniciach sú pripravení na to, aby si rodičia mohli dať pochovať svoje mŕtve bábätko, dovoľia im, aby si urobili odtlačok jeho nožičky, vzali si pramienok vlasov, aby tak mali na svoje dieťaťko nejakú spomienku.

Je rozdiel v tom, ako smútia rodičia, ktorým zomrie dieťaťko počas tehotenstva alebo tesne po pôrode, a tými, ktorí o dieťa prišli neskôr, počas jeho života?

Mám veľa skúseností s tým, že keď sa takíto rodičia stretnú, zvyknú sa niekedy porovnávať. Porovnávajú mieru smútku, straty. Rodičia, ktorým zomrelo dieťa v neskoršom veku, hovoria, že si s dieťaťom už niečo zažili, majú svoje skúsenosti s tým, aké bolo, ako vyzeralo, ako sa správalo, čo povedalo, ako sa spolu nasmiali aj pozlostili.

Rodičia, ktorým zomrelo dieťa v tehotenstve alebo tesne po pôrode,

Z mojej strany je veľmi dôležité viesť rodičov k tomu, aby sa navzájom neporovnávali.

hovoria, že síce toto všetko neprežili, ale často si predstavujú, ako by ich dieťa vyzeralo v šiestich rokoch, čo by asi študovalo, ako by sa zamilovalo... A sú smutní, že tieto svoje predstavy o ňom nevideli naplnené. Rodičia, ktorým zomrelo väčšie dieťa, majú neraz pocit viny a pýtajú sa, čo sme preň ešte mohli urobiť. Majú výčitky, najmä pokiaľ ich dieťa spáchalo samovraždu. Z mojej strany je veľmi dôležité viesť rodičov k tomu, aby sa navzájom neporovnávali. Každý veci prežíva inakšie, smrť, strata sa nedá porovnávať. Isteže, mnohým rodičom, ktorým zomrelo dieťaťko v ranom štádiu, sa ešte narodí ďalšie dieťa. Iným však už nie.

Do akej miery vplýva povaha človeka či jeho ľudská zrelosť na zvládanie takejto ťažkej situácie?

Zo skúsenosti viem, že hneď na začiatku tejto straty je to pre každého veľký šok, ktorým si každý človek musí prejsť.

Ľudská zrelosť, životné skúsenosti, s ktorými človek prišiel do kontaktu, osobné hodnoty, ktoré vyznáva, ľudia v jeho okolí, ktorí sú mu blízki... to všetko mu môže pomôcť, aby túto veľmi náročnú životnú skúsenosť prijal ako výzvu. Čiže, áno, aj povaha človeka môže byť pomocou. Napríklad melancholická osoba bude zrejme túto stratu prežívať zložitejšie než človek, ktorý je životným optimistom. Vždy je však potrebné prežiť si stratu dieťaťa až do hĺbky.

Ak už manželia majú deti, je pre nich ľahšie prijať stratu dieťaťa?

Pre niektorých áno, pre iných nie. Niektorí sa o to viac tešia z dieťaťa, ktoré už majú. Treba však byť opatrní, aby rodičia do tohto dieťaťa nevtelovali svoje prania, predstavy, ktoré mali alebo si ich vytvárali smerom k dieťaťu, ktoré sa malo narodiť.

Dôležité je jasne si zdefinovať svoje dieťa, ktoré už je jedinečné. Tak aj dieťa, ktoré zomrelo, bolo jedineč-

né. Stalo sa mi napríklad, že do poradne prišla mamička, ktorá mala štvorročné dieťa a rozprávala sa s ním maznavo, stále mu ešte dávala cumleť, všetko za neho robila, veľmi sa oňho bála.

Keď sme sa rozprávali, zistili sme, že keď malo dieťa dva roky, hneď po narodení jej zomrelo ďalšie bábätko a ona sa tak veľmi upla na staršie dieťa, že mu „nedovoľovala“ vyrásť, dozrieť. Dobré je, ak na to rodič príde sám alebo s určitou pomocou. Potom sám s tým chce niečo robiť, uvedomuje si, že to má viac vo svojich rukách.

Okolie pomáha tak, že s rodičom jednoducho je.

Ako môže okolie pomôcť rodičom prekonať smrť ich dieťaťa?

Okolie pomáha tak, že s rodičom jednoducho je. Čiže svojím bytím a konkrétnou pomocou. Sprevádzať rodiča, dať mu priestor, aby sa vyplakal, aby sa mohol vyrozprávať, pozvať ho na prechádzku, pýtať sa ho, čo mu vyhovuje, či už istú vec chce, alebo sa na to ešte necíti pripravený.

Ľudia z okolia týchto rodičov to nemajú ľahké. Mnohí vôbec nevedia, ako sa s nimi majú rozprávať. Môže sa stať, že niektoré veci či skutočnosti okolie zlahčuje a myslí si pritom, že je to pomoc. Napríklad používa vety – „To bude dobré“... „Neboj sa, budeš mať ďalšie bábätko“... „Čas všetko zahojí“... To sú vety, ktoré rodičia nechcú počuť, oni sú ešte len vo fáze truchlenia a musia si ňou prejsť.

Aj samotní rodičia môžu okoliu pomôcť. Môžu sa pokúsiť vyjadriť, čo chcú, o čom by sa chceli rozprávať, alebo či viac túžia po tichu.

Prítomnosť druhého človeka často pomáha, rodičia nemajú dojem, že sa od nich ďalší ľudia odvrátili. Alebo človek z okolia môže povedať: „Ja vô-

bec neviem, čo mám povedať, je mi to veľmi ľúto.“ Môžu ponúknuť objatie... čokoľvek, čo vyjadruje ľudskú blízkosť, spolučusť.

Stáva sa však, že okolie môže matku tlačiť k tomu, aby zabudla a nevracala sa k bolestným spomienkam. Čo v takom prípade?

V tom prípade je dôležité, aby matka vyjadrila, že takýto nátlak nechce. Dôležité je, aby to vyslovila, ohradila sa. Okolie to pritom vôbec nemusí myslieť zle. Možno si nevie rady, preto je dôležité, aby sa ona ozvala. Všeobecne je dané, že pre rodičov sú náročné prvé štyri až šesť mesiacov, keď smútia, spomínajú. U niektorých rodičov to môže trvať aj vyše roka. Viac sa „nadýchnu“, keď si potom prežijú prvé výročie smrti dieťaťa. U každého rodiča je to však iné. Dôležité je truchliť a vidieť určité svetlo „v tuneli“.

Čo konkrétne zažíva v sebe matka, ktorá o dieťa prišla?

Mama zažíva všetko možné. Prázdnotu, všetko sa v jej živote zrútilo. Vo svojich predstavách si už naplánovala, aké to bude – materská dovolenka, bábätko, správanie bábätko, jeho úsmev, chodenie na prechádzky, dojčenie, stretávanie sa s ďalšími kamarátkami, ktoré tiež očakávali dieťaťko. A zrazu tu NIČ nie je.

Môže tiež zažívať pocit viny – urobila som niečo nesprávne? Nemala som cestovať, chodiť tak často na prechádzky... Môže mať sama v sebe milión pochybností. Môže sa dokonca hnevať – ako to, že kamarátka má zdravé dieťa a mne dieťa zomrelo? Urobili lekári chybu?

Akú rolu zohráva pri smútení otec?

Otec je pri smútení veľmi dôležitý. Rovnako je podstatné, aby si vedel priznať, že mu je ľúto, že ich dieťa zomrelo, aby sa s matkou delil o jej aj svoje zranenie, aby sa nebál plakať, ukázal manželke, že aj on so svojimi pocitmi pracuje.

Veľa rás mám skúsenosť, že otcovia chcú matku „podržať“. Byť jej oporou, vybavovať za ňu veci. A často sa oni sami „držia“. Takto však nedávajú najavo svoje emócie, pretože oni sú tí „silní chlapi“, čo musia všetko zvládnuť. Tento ich postoj je veľmi pekný a láskavý. Napriek tomu im odporúčam, aby sa aspoň trochu nebáli vyjadriť pred manželkou aj svoje emočné stránky. Tak sa skutočne budú deliť o túto náročnú situáciu, stane sa to ich spoločnou bolesťou.

Čo sa stane, ak nedokáže rodič svoje emócie uvoľniť, rozprávať o nich?

Dobré je, ak sa ich snaží uvoľniť niekde inde ako v rozhovore. Pri športe, rúbaní dreva, pri speve... Niekomu môže pomôcť rozjímať alebo rozprávať o svojom vnútornom prežívaní pred Eucharistiou. Dôležité je, aby pravdu pomenoval – nedokážem o tom hovoriť, je to pre mňa ťažké. Stretávam sa s tým, že veľa rás práve otcovia túto situáciu nekomentujú, ako keby za tým všetkým chceli urobiť hrubú čiaru, akoby tá strata nikdy ani neexistovala.

Myslím si, že je to chyba. Ide o životné obdobie, ktoré pre každého človeka, ktorý má emócie, niečo znamená.

Niekedy sa stáva, že si to rodič „odnesie“ v podobe určitých psychosomatických príznakov – bolí ho brucho, má žalúdočné vredy...

Inokedy nedokáže matka znovu otehotnieť a nie je na to nijaký fyzický dôvod. Môže sa tiež stať, že rodičia už nedokážu spolu ďalej žiť a rozídu sa.

Je dobré živých súrodencov chrániť pred touto bolesťou, alebo sa odporúča s nimi o tom otvorene hovoriť? Je vhodné zobrať deti aj na pohreb ich súrodenca?

Ja by som určite odporučila rozprávať sa s nimi o tom. Pokiaľ sa to dá a mŕtve bábätko má pohreb, vziať ich so sebou. Život a smrť patria do života detí. Netreba sa tomu vyhýbať. Často

sa s tým potom dieťa ľahšie a rýchlejšie vyrovná, vie, čo sa stalo, je mu to jasnejšie. Dieťa má tak uzavretý životný kruh svojho brata alebo sestry. Vie, čo sa stalo, a môže na cintorín za svojím súrodencom prichádzať a rozprávať sa s ním. Ako by s ním v myšlienkach a v prežívaní žilo ďalej. Dokáže sa vyznať v reakciách rodičov, neraz je schopné prejaviť viac citu a súcitu k rodičom. Často sa atmosféra rodiny viac utuží, jednotliví členovia sú si bližší.

Má význam dať mŕtvemu dieťaťu meno, nechať si istú pamiatku?

Určite to má zmysel. Je to dieťa, ktoré fakticky žilo. Nebolo „len“ v matkinom lone, alebo nebolo to „len“ niekoľko okamihov po narodení. Je to skutočná bytosť, ktorá mala a má veľký význam v živote mnohých ľudí.

Ako som už spomínala, niekto túži napríklad po odtlačku ručičky či nožičky, alebo aj pramienok vlások môže byť spomienkou na toto dieťa.

Ak rodičom zomrelo dieťa a po nejakom čase sa im narodí ďalšie, ktoré pomenovali po prvom súrodencovi, neriskujú, že si bude po celý život niesť istú psychickú záťaž, že sa nebude cítiť plnohodnotne?

Takéhoto postupu by som sa veľmi obávala. Až tak striktno by som povedala, že nikdy netreba dávať ďalšiemu dieťaťu to isté meno. Každé dieťa je unikát. Aj to, ktoré zomrelo, aj to, ktoré sa narodilo. Mohlo by sa totiž stať, že to ďalšie dieťa by vnímalo, že má splniť istý plán – to, čo si rodičia predstavovali, že vyrastie z dieťaťa, ktoré zomrelo.

Do akej miery pomáha rodičom pri smrti dieťaťa viera?

Viera môže byť pre rodičov veľkou pomocou. Často to znamená, že sa cítia v Božích rukách, že Boh vedie ich život a pomáha im aj v tejto ťažkej situácii. Dopustil ju, alebo sa to jed-

noducho stalo. On ich má nadovšetko rád, rodičia cítia, že ich nesie. To môže byť jedna strana prežívania.

Mám aj rodičov, ktorí na isté obdobie „zatrpkli“, prežili veľkú krízu vo vzťahu k Bohu. Pýtali sa – prečo práve ja? Existuješ, Bože, vôbec? Mnohí na dieťaťko čakali dlhý čas, bolo to ich jediné dieťa a oni oň prišli.

Pokiaľ sa však snažia vzťah s Bohom opäť nájsť, nachádzajú ho úplne inak. Boh je im bližší, ich vzťah má väčšiu hĺbku. Poznám aj takých rodičov, ktorí po tejto životnej situácii vieru v Boha stratili. Preto je veľmi dôležité túto vieru a vzťah s Bohom pestovať každý deň, chvíľu za chvíľou.

Foto: Archív I. Špaňhelovej

Ilona Špaňhelová

Psychologička a psychoterapeutka. Vo svojej praxi sa najviac venuje deťom, témam, ako detský vzdor, strachy a úzkosti detí, zvládanie emócií, súrodenecká rivalita, ale aj dospelým a rodine.

Od roku 2005 spolupracuje so združením Dlouhá cesta, ktoré pracuje s rodičmi po smrti ich dieťaťa.

Luigino Bruni

Šťastie, to je príliš málo

„Nie je možné budovať vlastné šťastie, ak pritom nevytvárame šťastie druhých, to je zákon vesmíru.“ Vlastné šťastie sa nedá dosiahnuť bez vytvárania šťastia iných, to je zákon vesmíru.
Antonio Genovesi, *Lettere (Listy)*

„Jedného dňa ti poviem, že som sa zriekol svojho šťastia pre teba.“ Prvý verš piesne skupiny Stadio, s ktorou vyhrala festival Sanremo 2016, je dobrou príležitosťou pouvažovať nad vlastným šťastím aj nad šťastím tých druhých. Naša civilizácia postavila hľadanie individuálneho šťastia do stredobodu svojho humanizmu, stále viac pritom odsúva ostatné hodnoty a šťastie druhých – okrem situácií, keď sú nástrojom na rast nášho šťastia.

A tak už viac nemáme kategórie, ktoré umožňujú pochopiť voľby (ktoré ešte existujú) tých, čo sa vedome zrieknu svojho šťastia v prospech šťastia iného človeka. Vydumali a vybudovali sme takú etiku, a je pomaly jediná na placi dostupná, ktorá už neobsahuje nástroje na pochopenie rozhodnutí a životných štýlov, ak v nich nie je na prvom mieste dosiahnutie vlastného šťastia.

Dejiny šťastia sú veľmi staré. Kresťanský humanizmus priniesol v porovnaní s gréckou a rímskou kultúrou významnú inováciu. Od začiatku predkladal víziu „obmedzeného šťastia“, kde sa hľadanie vlastného šťastia nepovažuje za konečný životný cieľ, pretože bolo podriadené iným hodnotám, ako napríklad šťastie spoločnosti, rodiny alebo raj. Celé storočia sme si mysleli, že jediné šťastie, hodné toho, aby sme sa oň snažili, je šťastie druhých a šťastie všetkých. Uholným kameňom pri výchove generácie našich rodičov bolo klásť šťastie detí pred svoje vlastné. Je nespočetne veľa žien, ktoré sa, niekedy slobodne, zriekli svojho šťastia a tak umožnili, aby ich deti mohli byť šťastné

alebo aspoň šťastnejšie ako ony. Cieľom obiet a úspor rodičov bolo šťastie ich detí a vnúcat – svet bez detí a ich šťastia už viac nerozumie úsporám, a tak sa z nich stávajú investície a špekulácie. Práve táto „cezčasová prepojenosť šťastia“ spájala a zbratila generácie medzi sebou, pobádala emigrantov k odchodu a aby posielali väčšiu časť svojho trpkého zárobku domov, často ich viedla aj k návratu. „Úroková miera“ nášho šťastia ku dnešnému bola mínusová, väčšiu váhu totiž malo budúce šťastie a šťastie našich detí.

V modernej dobe sa prastará a zakorenená idea o šťastí dostala do hlbokkej krízy, na jej miesto si razí cestu postoj typický pre predkresťanský svet, podľa neho je naše šťastie konečným a absolútnym dobrom, je cieľom, pred ktorým sa akýkoľvek iný stáva vedľajším a jemu podriadeným. Tak veru, v Amerike bolo „úsilie o šťastie“ (1776) vyhlásené za neodňateľné osobné právo a spolu so *životom* a *slobodou* tvorí tri piliere modernej civilizácie. Latinský a katolícky svet, ktorý je viac pripútaný k svojim stredovekým koreňom, naďalej nepovažuje individuálne šťastie za postačujúci výraz, ktorý by mal definovať základy spoločnosti. Hľadanie individuálneho šťastia nahrádza „spoločenským šťastím“ a v talianskej ústave stojí ako prvé slovo *práca*, odkazuje teda na iné hodnoty ako šťastie: na námahu, povinnosť, úsilie.

Súčasná ekonomika so svojim anglosaským modelom sa dokonale snúbi s ideálom individuálneho šťastia. V ekonomickej logike sa každé, aj to najväčšie rozhodnutie

Naša civilizácia postavila hľadanie individuálneho šťastia do stredobodu svojho humanizmu.

vníma ako maximalizácia vlastného subjektívneho blahobytu. Čo sa týka šťastia, ľudia majú veľmi veľa rôznorodých chutí a požiadaviek, a tak ho každý hľadá a maximalizuje po svojom, *logicky* nepripadá do úvahy predstava, že by si niekto zvolil niečo, od čoho jeho vlastné šťastie neporastie. Aj čistý altruista nie je nič inšie ako osoba, ktorá hľadá vlastné šťastie a dosahuje ho práve svojím altruistickým konaním. Matka sa môže rozhodnúť pre určité voľby v záujme šťastia svojej dcéry, ale ak to robí slobodne, práve tá jej voľba ukazuje, že by bolo horšie, ak by spravila inú voľbu ako tú, čo práve robí. Z pohľadu ekonomiky je celý svet obývaný ľuďmi, ktorí chcú čo najviac uspokojiť svoje šťastie, a tí, čo sa nám zdajú nešťastní, v skutočnosti majú len iné šťastie ako my, alebo nemajú dostatok prostriedkov na dosiahnutie vlastného šťastia, alebo nie sú dobre informovaní, aby si vybrali to, čo naozaj chcú. Pri takomto pohľade, ktorý ovláda ekonomiku a čoraz viac aj život, nie je teda možné dobrovoľne si zvoliť zmenšenie vlastného šťastia. Predpokladá sa, že len hlupáci sa vedome rozhodnú ubrať zo svojho blahobytu.

Takýto popis ľudského rozhodovania dokáže vysvetliť mnoho vecí, neposlúži však, alebo je zavádzajúci, keď máme vysvetliť tých niekoľko málo, no rozhodujúcich volieb, od ktorých závisí skoro celá morálna a duchovná kvalita nášho života. Keď sa Abrahám rozhodol vydať sa s Izákom na cestu k vrchu Morja, iste nemyslel na vlastné šťastie. Možno myslel len na šťastie svojho syna, no istotne išiel za mimoriadne bolestným hlasom, ktorý ho volal. A tak ako on aj mnohí ďalší naďalej vystupujú na vrchy Morja svojich životov.

Okamihy, skutky a voľby, ktoré sa tiahnu našim životom, nie sú všetky rovnaké. V mnohých, vo veľmi mnohých, ba skoro vo všetkých dokáže sémantika ekonomickej logiky úsilia o šťastie zdôvodniť veľa, či takmer

všetko. Sú však aj iné skutky a voľby, pri ktorých nám úsilie o vlastné šťastie osvetlí len málo alebo vôbec nič. Na pochopenie toho, čo sa odohráva v takýchto okamihoch, si však musíme uvedomiť, že sme povolaní robiť výber spomedzi *rôznych* hodnôt alebo zásad, ktoré sú navzájom protichodné. V našom živote je množstvo dobrých vecí, ktoré sa nedajú merať mierou nášho šťastia, a niektoré ani mierou šťastia druhých. Najdôležitejšie voľby sú skoro vždy *voľby tragické*, keď sa nerozhodujeme medzi dobrom a zlom, ale medzi dvoma alebo viacerými dobrami. A sú aj voľby, pri ktorých sa ocitáme mimo akýchkoľvek vyčísliteľných hodnôt. V niektorých momentoch si ani nedokážeme vybrať, ale možno v odovzdanosti vyslovíme len „áno“. Na zemeguli žije množstvo žien a mužov, ktorí sa v určitých rozhodujúcich okamihoch neusilujú o vlastné šťastie.

*Ten, po kom tu
na zemi zostalo
niečo dobré,
nežil život
zameraný na
vlastné šťastie.*

Aj keď nás Aristoteles učil, že šťastie (*eudaimonia*) je konečný cieľ, najvyššie dobro, v živote je tých konečných, finálnych cieľov a najvyšších dohier viac než jedno a môžu byť navzájom v rozpore. Mnoho významných vecí, pre ktoré hodno žiť, sa nachádza v priesečníku tých viacerých dohier, a práve tam sa robia rozhodujúce voľby. Šťastie, pravda, spravodlivosť, vernosť,

toto všetko sú prvotné, pôvodné dobrá, ktoré sa nemôžu vzťahovať na jedno jediné, aj keby to hneď malo byť šťastie. Môžeme mať jasnú predstavu o tom, ktorá voľba nás urobí šťastnejšími, môžeme do toho šťastia zahrnúť takmer všetky krásne veci v živote, aj tie najvyššie, no napriek tomu sa môžeme slobodne rozhodnúť a nevybrať si svoje šťastie, ak sú v hre iné hodnoty, ktoré nás oslovujú. A nakoniec možno objavíme jedno nové slovo: radosť, ktoré sa na rozdiel od šťastia nedá hľadať, dá sa len prijať ako dar.

Ten, po kom tu na zemi zostalo niečo dobré, nežil život zameraný na vlastné šťastie. Považoval ho za príliš malé. Občas ho zahliadol, no nezastavil sa, aby sa mu venoval; kráčal ďalej, dal prednosť pokračovaniu v ceste za hlasom. Až dobehneme do cieľa, nezostane po nás šťastie, ktoré sme nazhromaždili, ale ak niečo zostane, budú to veci omnoho skutočnejšie a vážnejšie. My sme omnoho väčší ako naše šťastie.

Skutočne je teda možné „zrieknuť sa svojho šťastia pre teba“. S jediným rozdielom, tieto veci sa nikdy nemajú hovoriť deťom. Nemajú sa hovoriť nikomu, vari ani nám samotným. Stačí ich robiť, občas, aspoň raz.

Zdroj: Avvenire

Luigino Bruni

Profesor politickej ekonómie, pôsobí na fakulte Ekonomických a politických vied a moderných jazykov na univerzite LUMSA v Ríme, na Univerzitnom inštitúte Sophia v Loppiane (Florenca) a zároveň je medzinárodným koordinátorom projektu ekonomiky spoločnosti.

Martin Hanus

Zdravá komunita potrebuje schopnosť kritiky

📷 *Július Kotus*

Chodí po svete a pomáha rôznym komunitám nájsť svoju pravú identitu. Španielsky psychológ a psychoterapeut Iñaki Guerrero prišiel aj na Slovensko do komunity Hnutia fokoláre hovoriť o zvládání konfliktov, ktoré akoby na prvý pohľad nešli dokopy so spiritualitou jednoty.

V týchto dňoch ste navštívili viaceré komunity Hnutia fokoláre na Slovensku, s ktorými ste hovorili aj o tom, ako zvládať konflikty. Keď to porovnáte s inými regiónmi, kde ste ako profesionál tiež pomáhali, aký je váš pocit, sme schopní riešiť problémy, alebo sa konfliktov skôr bojíme?

Keďže som tu bol len pár dní, ide o prvé dojmy. Zaujali ma však dve veci. Videl som ľudí, ktorí – a teraz hovorím ako psychológ – pôsobili na mňa ako zdraví ľudia, nevidel som tu čudné veci, ale zdravú komunitu, čo je dobrý znak. Tieto dni som vás aj trochu provokoval, aj som niekedy ostrejšie veci formuloval, páčilo sa mi, že sa nikto nepohoršoval, ľudia boli otvorení niečomu novému.

Asi je však pravda, že možno bolo cítiť sklon vyhýbať sa konfliktom, aj tým názorovým. To je však len prvý dojem.

Vašou veľkou témou ako psychológa je konflikt, čo môže znieť trochu paradoxne v spoločenstve, pre ktoré sú veľmi dôležité pojmy ako jednota. Asi nebolo pre vás vždy jednoduché hovoriť práve o tom, že konflikty sú nevyhnutné a často aj zdravé, len ich treba riešiť?

Pravda je, že ešte pár rokov dozadu bolo v prostredí, ktoré žije spiritualitu jednoty, takmer nemožné hovoriť otvorene o týchto témach.

Prečo?

Samozrejme, veľmi to záviselo od miesta, vývoj nebol všade rovnaký, niekde sa hovorilo slobodne, inde menej. Nezáviselo to ani tak od geografie, ale od ľudí, ktorí tam boli zodpovední, a od ich nastavenia. No všimám som si, že napríklad v Latinskej Amerike sa ľudia vyjadrovali slobodnejšie, aj keď to nebolo v súlade s oficiálnou líniou vedenia komunity. To mi imponovalo, napokon to vidíte aj pri pápežovi Františkovi, ktorý je z Argentíny, aj on je veľmi slobodný.

Ako je to u vás v Španielsku?

Posledných 20 rokov som vnímal veľmi pozitívny vývoj, hovorilo sa otvorene, bez strachu. No nie vždy bolo jednoduché vyjadrovať aj kritické postoje. Pritom schopnosť kritiky a jej prijímania je veľmi dôležitá, je to znak zrelosti, osobnej aj skupinovej. Komunita, v ktorej je to možné, je zdravou komunitou. Samozrejme, aj tu si treba dávať pozor, aby to neupadlo do samoúčelného kritizovania všetkého za každú cenu. Malo by ísť o zdravý, zrelý proces reflexie, kritika nemá slúžiť kritike, ale tomu, aby sa veci okolo nás zlepšovali. Takýto kritický postoj v hnutí chýbal, a to treba pomenovať, aj z dôvodu istej naivity.

Ako to myslíte?

Myslím, že všetky charizmatické hnutia, ktoré vzniknú so silnou ideou, so sebou prinášajú aj istú naivitu či utopizmus. Ich prívrženci si myslia, že problémy ľudstva sa zrazu vyriešia novou myšlienkou. Toto naivné presvedčenie, ktoré je súčasne aj hlboko ľudské, však nezodpovedá realite. Znakom zrelosti je prijať limity, uznať realitu, že vždy budú ťažkosti a veci, ktoré nefungujú dobre, treba sa o nich baviť, aj polemizovať.

Prirodzené je aj to, že v takýchto charizmatických hnutiach sa vytvára fundamentalistické prostredie, ale opakujem, je to normálny sklon, preto je mimoriadne dôležité začať s procesom dozrievania, rozvíjať zmysel pre

kritiku bez toho, aby sme rezignovali na naše ideály. Ideál je veľký, ale my ľudia sme omylní, preto sa nemôžeme usilovať udržať nejaký ideál v domnienke, že my sme tí lepší a väčší než tí ostatní. Faktom je, že aj vďaka nepodmienečnému a nekritickému postojom sa mnohé veci v zakladateľských časoch podarilo uskutočniť, bola to fáza, keď mnohé pochybnosti išli nabok, a bolo to tak aj správne. Lenže toto obdobie nadšenia sa skončilo. Teraz je na nás, aby sme tento ideál uchovali, ale aby sa tak stalo, treba prejsť celým procesom dozrievania na individuálnej aj kolektívnej úrovni. Našou úlohou je totiž uviesť do praxe, čo priniesla zakladateľka na základe inšpirácie Bohom. Z toho dôvodu je potrebný aj kritický postoj, aby sme vedeli rozlišovať, ako tento ideál správne realizovať. Naivita na začiatku ignorovala ťažkosti, hovorili sme si, medzi nami niet problémov, pretože nás držia vznešené ideály. Lenže pozor, my naozaj máme vďaka Chiare Lubichovej veľké ideály, ale sme rovnako malí, zlí a hriešni ako tí ostatní.

O problémoch, ktoré vyplývajú z prvotného nadšenia, ste hovorili priamo aj s Chiarou Lubichovou za jej života?

Nie, žiaľ, nikdy som sa s ňou o tom nerozprával. Musím však povedať, že aj ja sám som prešiel procesom dozrievania, aj ja som bol na začiatku naivný. Isté pokušenia však vo mne vyvažovala moja kultúra, my Baskovia sme totiž veľmi kritickí. (Smiech.)

Vieme, čo si zakladateľka Hnutia fokoláre myslela o konfliktoch?

Ona bola veľmi slobodná osoba a mala veľký zmysel pre kritiku. Napokon, veď sama bola kritická k mnohým javom v Cirkvi, niektoré jej postoje boli revolucionárske. Ak to opäť vyjadrím psychologicky, Chiara bola veľmi zrelá osoba. Faktom však je, že my, ktorí sme stáli za Chiarou, sme boli často veľmi nekritickí. Vravievam, že my sme síce robili to, čo Chiara hovorila, ale nerobili sme to, čo robila ona sama. To bola chyba.

Tej chyby sme sa dopúšťali už od samotného začiatku, alebo to prišlo časom?

V hnutí bolo od začiatku veľa veľmi schopných ľudí, ale aj oni neraz akceptovali niektoré nekritické postoje, lebo mali pocit, že sa nedajú v tom čase zmeniť, že to chce vývoj. Smerom vpred sa teda išlo i napriek týmto chybám, no veľmi dôležité je, že ten proces sa už začal. Už ku Chiare sa dostávali rôzne informácie o problémoch, napokon ona sama hovorila, že vtenenie ideálu leží na druhej generácii, nie na prvej. Ona si veľmi presne uvedomovala, že úlohou prvej generácie bolo, aby ju podporovala pri zakladaní ideálu, ale až nasledujúca generácia ho môže vteliť a uskutočniť. Bola inteligentná, poznala limity zakladateľskej generácie.

Pre ľudí formovaných v Hnutí fokoláre sú v rovine ideálu veľmi dôležité pojmy jednota a Ježiš Opustený. V praktickom živote sa niekedy vykladali aj ako nástroj na riešenie problémov. Keď niekto trpel, bral to tak, že musí milovať Ježiša Opusteného a veriť, že tak problém prekoná.

Tu treba rozlišovať. Keď sa nachádzam v ťažkej situácii, nestačí, aby mi niekto povedal, miluj Ježiša Opusteného a samo sa to vyrieši. Takto to nefunguje. Milovať Ježiša Opusteného je krok, ktorý ma pripravuje na to, aby som ja sám dokázal prechádzať ťažkými skúškami, a to s vnútorným pokojom. Lenže ten problém treba riešiť aj navonok.

Teda ak hovoríme o tom mysticky aj psychologicky, koncept Ježiša Opusteného je krásny, len mu treba správne rozumieť. Ak totiž takto naozaj vnútri žijeme, vieme potom aj vonkajšie problémy riešiť bez strachu, so zmyslom pre realitu. No ak to niekto chápal tak, že je na mne, aby som si vyriešil všetko trápenie v sebe, v takom prípade sa človek paralyzuje a nie je schopný urobiť už nič. Rovnako naivný bol názor, že ak budem milovať, alebo začnem odznovu, problém sám od seba zmizne.

Občas sa to môže stať, ale nie je to návod, ako riešiť problém. Ak nezasahujeme, keď je to potrebné, vzniknú rany, ktoré budú hnisať.

Ako sme dnes na tom?

Ešte je čo zlepšovať, ale už je to oveľa lepšie než pred mnohými rokmi. Boli časy, keď sa pozeralo na tých, ktorí chceli aktívne riešiť problémy a nebát sa ich priamo pomenovať, temer ako na heretikov. To už máme za sebou, dnes sa vníma ako najdôležitejšie to, akú máš vnútornú pohnútku.

Schopnosť kritiky a jej prijímania je veľmi dôležitá, je to znak zrelosti, osobnej i skupinovej.

Teraz však môžeme čeliť opačnému nebezpečenstvu – ak otvorene a kriticky diskutujeme, môže sa stať, že v konflikte nenájdeme spoločný názor, čo môže viesť k tomu, že sa síce vieme otvorene pohovárať, ale nedokážeme spoločne konať. Ako sa tomu vyhnúť?

Ideál nám dáva niečo mimoriadne – našou motiváciou, našim cieľom by mala byť vždy láska. Teda to nie je tak, že by som mal chcieť dosiahnuť to, čo sa mi páči, a odmietat to, čo sa mi nepáči. Naším cieľom je chcieť to najlepšie pre všetkých. Ak máme v našom vnútri ukotvený tento postoj, dokážeme stratiť aj niečo zo seba, vzdať sa svojho v prospech niekoho iného či celku. S týmto nastavením môžeme viesť veľmi plodné debaty, ak máme Ježiša uprostred, problémy sa riešia o poznanie ľahšie. Umožňuje nám to, aby sme sa nenechali vláčiť vlastnými psychologickými

sklonmi. Vyžaduje to veľmi hlboký dialóg, v ktorom sa musíme naučiť chápať, prečo ten druhý chce niečo iné, chápať jeho potreby.

Hnutie prežíva zložité obdobie, zakladateľka odišla, povolání ubúda, čo vyzerá ako dlhodobý trend. Ako nieš' ideál jednoty ďalej?

Isteže, dnes prežívame krízu, ktorá vyplýva z faktu, že zakladateľka, ktorá priťahovala charizmou masu ľudí, už nie je medzi nami. Chýba teda táto mimoriadna hybná sila. Po druhé, najmä na Západe dochádza k silnej sociálnej zmene, tradičné hodnoty slabnú, preto je ťažšie nasledovať charizmu, ako je tá naša. Ešte je tu tretia vec, nenašli sme silu, ktorá by nahradila priťažlivosť zakladateľky. Táto sila príde, keď zvládneme vteliť ideál. Teda osobnú charizmu Chiary Lubichovej musíme preniesť do života jednoty medzi nami, kde zažívame priateľstvá, radosť z toho, že sme spolu. Sme už na istej úrovni, ale pred nami je ešte veľký kus cesty.

Veríte, že tú cestu prejdeme?

Som o tom hlboko presvedčený.

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk.

Iñaki Guerrero

Pôsobil ako vysokoškolský pedagóg na univerzite v Madride. Od roku 2005 pracoval desať rokov pre Cirkev ako psychológ v diecéze Bilbao v oblasti psychologického poradenstva a párovej psychoterapie. Dnes žije a pracuje v v komunitnom mestečku Hnutia fokoláre Loppliane, kde pôsobí na univerzitnom inštitúte Sophia a zároveň pracuje ako lektor, poradca a psychoterapeut pre vnútorné potreby Hnutia fokoláre.

Podporte naše aktivity aj tento rok

2%

Na začiatku roka prichádza opäť čas, keď sa môžeme rozhodnúť, akým spôsobom zúčíme percentá z dane z našich príjmov za uplynulý rok 2019.

Dovoľujeme si vás osloviť opäť po roku o podporu našich aktivít.

Vaše 2 % (3 %) z daní pre Občianske združenie Nové ľudstvo pomôžu podporiť podujatia, ktoré organizujeme v spolupráci s Hnutím fokoláre.

V uplynulom roku sme z finančných príspevkov, ktoré boli poukázané na účet nášho občianskeho združenia, mohli podporiť:

- Genfest na Filipínach – celosvetové stretnutie mladých,
- stretnutie chlapcov Gen 3 v Slovinsku, Izraeli a v Loppiane,
- cestu a účasť na stretnutí Nových farností,
- Prophetic economy – stretnutie účastníkov Kongresu ekonomiky spoločnosti,
- preklady študijných materiálov pre lektorov na vzdelávanie mladých s názvom Up2Me a ďalších formačných materiálov.

Veľmi pekne vám chceme poďakovať za vašu štedrú podporu v minulom roku.

Celková získaná suma za predchádzajúci rok bola 11 290,62 eur.

Údaje na poukávanie 2 %:

Nové ľudstvo, o. z.

Bleduľová 62

841 08 Bratislava

Forma: Občianske združenie

Potrebné tlačivá nájdete na: www.focolare.sk/2percenta

www.focolare.sk/2percenta

Veľká noc s Novým mestom

marec – apríl
**doručenie
zdarma**

meditácie Danila a Anny Marie Zanzucchiovcov **Krížová cesta s Benediktom XVI.**

„Skúsenosť utrpenia poznačuje ľudstvo, poznačuje aj rodinu; koľko rás sa cesta stáva namáhavou a ťažkou! Neporozumenia, rozdelenia, starosti o budúcnosť detí, choroby a nepríjemnosti rôzneho druhu. Krížová cesta, Via crucis, ktorou sme dnes večer v duchu prešli, je pozvaním pre nás všetkých, a osobitne pre rodiny, kontemplovať ukrižovaného Krista, aby sme aj napriek ťažkostiam mali silu kráčať vpred.“
Benedikt XVI., Koloseum, Rím 6. apríla 2012

4,20 € Vydavateľstvo Nové mesto (2012), 76 strán

Giuseppe Di Luca **Čo ak by Ježiša neukrižovali**

Po Ježišom odsúdení na smrť sa kríž stal jedným zo základných znakov kresťanstva. Ťažké je predstaviť si kresťanstvo bez kríža. Ak by Kristus nebol ukrižovaný, kresťanstvo by určite nadobudlo úplne odlišný charakter. Autor rozvíja myšlienku o ústrednom postavení kríža vo viere v Ježiša Krista. Vymedzuje významy kríža ako podnety na uvažovanie pre dnešných mužov a ženy, pričom berie do úvahy štyri objasňujúce významy: vykúpenie, zadosťučinenie, obeť a zásluhu.

6 € Vydavateľstvo Nové mesto (2018), 64 strán

I. Brosch, J. Angelovič, M. Uher **Človek na svojom mieste**

Človek na svojom mieste môže byť každý z nás. Táto kniha nie je v prvom rade spomienkou, ale ponukou, aby sme v živote naplnili to, kvôli čomu tu na zemi sme. Život Andreja Figuru (*1949 Lúčka – †1999 Prešov) je povzbudením, že kresťanským spôsobom sa dá žiť každý deň aj v dnešnej spoločnosti.

7 € Vydavateľstvo Nové mesto (2019), 192 strán

novinka

www.nm.sk/obchod

Pri nákupe kníh z nášho e-shopu **nad 15 eur** vám ich v rámci Slovenska doručíme zdarma.
Pri objednávke uveďte kód kupónu **akciaNM342019** a poplatok za doručenie bude odpočítaný.